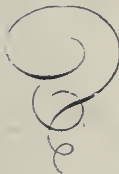
Tompa.

186.

TOMPA MIHÁLY

LEGUJABB

KÖLTEMÉNYEI.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

1867.

Pest 1867. Nyomatott Heckenast Gusztávnál.

TOMPA MIHÁLY

LEGUJABB KÖLTEMÉNYEI.

TOMPA MIHÁLY

LEGUJABB KÖLTEMÉNYEI.

TARTALOM.

Az erdőben.

‚Mi bajod van kis madárkám,
Hogy elnémult báj-dalod?
Ébred a táj zengzetére
S reszket érte...
És te mégse hallatod!

A fagyos lég alig enyhült
Alig tölgyelt a fa még;
És az élet nem buzogva,
Kincset ontva,
Csak reményben láttaték:

S nagy váratlan ime megnyilt
Ajkad a kikircs előtt;
Vesszőszálon mely fenn hintál:
Hangjaidnál
Töltéd könnyen az időt.

Pedig hangos szódra, akkor
Felelet se jött vala,
Mint a szellőt átbocsátván
Szaggatásán,
A ligetnek tört fala.

Most jelenj meg: lombos, árnyas
Az erdőség mely fogad,
Hogy zöld barlangos sürűje
Ujra szűlje
Csengve-bongva hangodat!

Most fakadj énekre: diszben
Virágban áll völgy, liget;
Élni a nyájas napoknak
Mig ragyognak:
Minden ugy buzog, siet.

Hisz maholnap szürke pir fut
A sctét-zöld lombokon,
Mit reájok
Az év halvány szinbe mártott
Ecsetével futva von.

Oh, siess hát! Vagy lakod már
Szebb táj, hütlen énekes?! —‘
— „Ah, nem! A szín bárha vádol:
Messze, máshol
Szárnyam, vágyam nem repes!

Csak itt kedves lég, sugár, — s ha
Fenn a lomb közt dallhatok;
Az öröm — s kéjt,
Mely körül-foly áradatként:
Érzem én, bár hallgatok!

Egykor, édes tépelődés
Csalt belőlem éneket,
Rejtve nálam:
Sejtett üdvem, kéjes álmam
Titka meg nem férhetett.

Most, a fényes pára megszállt,
Hű valóság vesz körül...
Ez a kedves, gyenge háznép...
Mily varázs-kép...!
S ki így boldog: zajt kerül.

Titkon birva titkom édes,
Hogy tanú s kém nem zavar;
Ajkam mért csevegne róla,
Melyet óva
Szárnyam, szívem bétakar?!

E bokorban, melynek ága
Öszvehajlik fészkemen:
Hagyd e teljes, e sovárgott
Boldogságot,
Némán, titkon érzenem!“

Arany lakadalmon.

Hol a násznép, a mely ma ötven éve
Körülfogá az ifju mátkapárt?
S hol a szív, mely vágyban dobogva, égve
Az esküszó- s a szent áldásra várt?
A vendégek lassan mind szétoszoltak,
Nyugtatva rég a néma temetők...
S megvan java a régi vonzalomnak
Tinálatok, hűn aggott szeretők!

Még akkor a szív csak remélt, sovárgott,
Sejditve ment a távol czél után;
Fakadt a lomb, hozott az ág virágot
S bár üde volt is az: — virág csupán!

Most, a leélt, gazdag mult néz felétek,
Remény, várás kétsége nincsen itt; —
Omolhat a levél! ti már szedétek
Ama termő fának gyümölcseit.

És mily nap ez! minden cseng és sugárzik
Örömit a percz ontja pazaron;
Itt vannak a fiak, s itt unokáik,
Öreg s ifju; sok, ölben és karon;
S úgy, mint ki félig alva félig ébren
Tudalma két világ között lebeg:
Látjátok a boldogság szenderében
Mindazt, mi történik körűletek!

És annyi szép emlék titkon előjön!
Hogy sok felejtettről tanú legyen,
Nem fekszik súly az eltöltött időkön,
Nincs szemrehányás a nagy életen.

Oh, e csalárd vizen kik igy hajóznak:
A sors-kegyeltek száma oly kevés!
Mig a nehéz út vége: millióknak
Nem partra-szállás — partra-vettetés...

Itt ülnek ők, — a tél fehér havával —
Bizalmasan fogván egymás kezét;
Alig szólnak — s egy-egy tekintet által
Foly köztük a szives, titkos beszéd.
Kedvök dereng, borong... könnyen mosolygnak
S elébb, mint a futó köd elrepült; —
— Szakadt felhők között bujkálva a nap:
Egyszerre látni árnyat és derüt.

Oh ez magasztos kép, ez ritka látvány...
Merengni rajta lelkünk úgy szeret!
A homlok fenségén s sziv tisztaságán:
Előtünik a felsőbb eredet;

Érzés, kedély: nyugodt, mély, tiszta tenger
Mely fölzavart, sekélyes volt elébb.
— Az életben, kétszer legjobb az ember:
Midőn ide jön és innen kilép.

A kegyelet hű érzetével állva
Körűletek, ti fáradt vándorok!
Elménk e dús, e hosszu földi pálya
Áldásain, küzdelmein forog.
S ha szivünk kész: hogy érzelmit kiöntse:
Ajakink az igaz szót keresik,
Mert számos év, világi jó, szerencse
Nektek kivánva: — visszásan esik.

És mig magunk felett mélyen sohajtunk
Állván az ut s forgószél közepén:
Rövid s minden mit nektek mondhat ajkunk
Az élet e szép, boldog ünnepén:

Rátok, — kiket a zajgó élet árja
El nem szakaszthatott, — együtt ragadt,
Egyszerre jőjön a vég, mely bezárja
Szelíd álomra a szemhéjakat!

—— · ——

A folyam.

Messze vad bérczből eredvén:
Erővel tágíta medrén,
Szirteket tört a folyam;
S nőve egy két rokon ággal:
Most nagy téreket szeg által,
Zaj, robaj közt hangosan.

Bor, kenyérben gazdag a part.
S népén kivül még sokat tart:
Ki idegen s éhező,
Kövér tulkot és tüzes ment:
Ezerenként, seregenként
Nevel a rét, a mező.

A mélyben, szerencse várna
A merész és bölcs buvárra:
Ki leszállni volna kész;
Igy, porondban és iszapban
Keresetlen, felhozatlan
Arany-szem s por oda vész.

Vihar, villám század óta
Sok sziklát hányt a folyóba,
S az keblét megülte lenn;
Törné... vinné... árja mosná...
Örvényessé, rohamossá
Teszi ez a küzdelem.

Ha felgerjed bősz haragja:
Vakon tépi és szakasztja
Önmagára partjait;
S színig töltve árka öblét:
A lapályra ront s ömöl szét
Tág résen, mit árja nyit.

Majd megtér s foly régi fektén,
Erőt, mélységet jelentvén
A hatalmas viz-gomoly:
Gátat, töltést elsodorna,
Nem szabályozná csatorna:
Ne amarra, erre folyj!

Olyan, mint a puszta méne,
Még nyereg nincs erre téve,
Sem szájába vetve fék. —
Mért hatolna arra gálya?
Vad örvényi és dagálya
Menten elsülyesztenék.

Ott is, hol fenékre látni,
S alig tetszik folydogálni
Oly nyugalmas, oly sekély:
Nehéz általmenni rajta...
Érezé, ki néki hajta:
Meggázolni mily veszély!

Mit álltok a part fövényén
— Árt, apályt szemügyre vévén —
Gond-ütötten, komolyan?;
... Ilyen volt és ilyen is lesz:
Gyors, dagályos, mélyén szirtes
Mindörökké e folyam.

Én!

Bús asszony önti a halottra
Könyűi záporát;
Kérdez, felel — nevén szólitja
Ő kedves jó urát.

Végig borong nyögő panaszszal
Hivének tetemén
Szegény vak özvegy.... árva gyermek!..
Ki táplál minket? Én!

Szavará dúlt, ingó hitének
Ki ily választ ada:
Ugy dolgozik...! ugy fárad és fut
Serdülő magzata!

A jó asszony felejti már, hogy
Nem keres a halott...
A kis leány fel-varr s fonással
Tölt sok hosszú napot.

De sápad, sápad... s nagy beteg lesz...
A dolgos kis kezek
A pihegő mellen keresztben,
Fáradtan fekszenek;

Már-már elszáll a lélek, ajka
Végső lehelletén;
Ah gyermekem! te is ha elhagysz,
Ki táplál engem...? Én!

Hallják sokan... A temetőbe
Kiviszik a leányt. —
És éldegél s nem lát az özvegy
Nem semmiben hiányt.

Nyugodtan van, ha a kosárból
Az eleség kifogy:
Korsót, kosárt megtöltve ujra...
Nem tudja bár: ki? hogy?

Én istenem! fel-felsohajtgat
Az éjnek idején,
S mindig szelid, közel sugárt hall:
Ki táplál engem...? Én!

Alant és fent.

Miért néznél a ronda földre,
Ha az eget szemlélheted?
Lent: sok vészes, csalóka, dőre
Jelenség bántja érzeted.

Fojtó párát lehel ki a föld,
Verejtékén táplál penészt;
Keblében undok nyűveket költ
S szinén mérges gyomot tenyészt.

Itt, bút iszol habzó kehelyből,
Remélve: szíved zaklatod! —
Futó gyönyör gyötrelmeket szűl,
A szerelem kárhozatot.

Mily zürzavar, fázás, szorongás..!
Kábán szédelegnek a fejek;
Mily kárvágy! mit elédbe dob más:
Hurok s a kő elejtenek.

A por lelep, s a sár befecskend,
Bármint utáld, bármint kerüld. —
Magánál lentebb nézve, becslend
Az alacsony s elvetemült.

Dicsben él, hal s megáldva sok gaz,
Ki ügyesen ámit vala;
S a szentnek, — jót erényt ki szomjaz —
Maró eczet végitala.

*
* *

Miért néznél a ronda földre
Ha az eget szemlélheted?
Szorosság fent nem fogja tőrbe
Látásod és eszméleted!

Repülhetnek fel... s messzi, messzi...
Feletted a nyilt végtelen,
S hol a határt nincs a mi jegyzi:
A tiszta, kö nyü, kék elem.

A hajnal ott kél biborágyán
Melynek rózsái közt aludt. —
Ott lángol a nap, — s a szivárvány
Épit magas, színes kaput.

A harmat onnan jő; — az illat
Oda száll anyja kelyhibűl. —
S kit a lég finom árja ringat:
A víg madár ott zeng s repül.

S bár a túlon rejtő palást van,
Nem érni földi szárnyakon:
Remény s hit szép találgatásban.
Jár a nem ösmert tájakon.

Isten magas, szép mennye..! Majd ha
Repülni gát nélkül lehet:
Dicsőségét, titkát ohajtva,
Oda lehellem lelkemet!

Novemberben.

1865.

(Horváth Lajos képviselőnek, barátomnak.)

A polgár-ünnep víg záját: benn,
Beteg-szobámból hallgatom;
Zászlók lebegnek, — hangos éljen
S heves dal zeng az ajkakon.
Mily lelkes nép! a czél nemes, nagy,
A honfi-érzés hű, meleg...
Oh nemzetem! bízom tebenned,
Bizom, de mégis — féltelek!

Birod — megáldva dús erővel —
A férfiasság zálogát;
A nyujtott vas-kesztyüs maroktól
Kezed még vissza nem vonád.

Edzett, erős vagy, — ah, de jó is,
Hamar-bizalmas, gyermeteg...
Nem a kemény szoritás-, a lágy
Simogatástól féltelek!

Harcz szült s nevelt; — támadt belőled
Sok, sok, ki volt hír- s tettre hős;
A szablya s tőr előtted annyi
Viaskodásból ismerős.
Osztál vágást, értek döfések,
Melyek sokáig vérzenek...
Hagyján a sebző fegyver: — a seb-
Gyógyitó irtól féltelek!

Szörnyü az ég, midőn haragszik
S a magasságból mennydörög;
Tölgy, szikla reng, — a gyenge szivü
Fejét meghajtva könyörög...

Az égnek, nem zord fellegétől,
Melyben villámi rejlenek:
Hanem mosolygó fénye- s színes
Szivárványától féltelek!

A tenger mély s nagy, — messze a part —
Hullám, hullámra kél, dagad...
Nincs szünet a kemény viharban,
Nyugvásra nincs egy pillanat...
De leng a bárka s van remény: hogy
Szünnek, fordulnak a szelek;
Hajód, hol könnyen megfeneklik:
A rév sekélyin féltelek!

De nem! Te hű maradsz magadhoz,
Kisértésben, bajban szilárd!
Igy léssz félmentve, állj vagy essél:
Ha a jövő itélt, birált.

Légy, légy erős munkálva, s hitben,
Se vakmerő, se csüggeteg...
Hadd érjen a boldog csalódás:
Hogy ok nélkül féltettelek!

Hajtsátok meg...

Hajtsátok meg fejeteket
Kertem rózsafái:
Itt az óra, hogy le kell a
Téli sirba szállni!

Megsárgultan omlik a lomb,
A madárka hallgat;
Dérré válik, hószint játszik
A mezőn a harmat.

Fejetekre, el-befedve,
Puha földet hányok,
Csendes álom, nem halál lesz
A temetség rátok!

S mig a tél fagyát siratja
Annyi elhaló fa:
Ti meg lésztek jó szülétek
Kebelében óva!

Kit nyilástok, hervadástok:
Kéjre, búra költe:
Én leendek, mig pihentek,
Álmatoknak őre.

És mihely a kikeletnek
Langy fuvalmit érzem,
S a rég szunnyadó erőnek
Ébredése lészen:

Kezem által széttöretvén
Sírotoknak zára,
Felbocsátlak bájos élet —
S uj virágozásra!

Oh, ha a sirt, melyre annyi
Könyem elhull titkon...
Ha a sirt a temetőn is
Fel lehetne nyitnom!...

A vándornak.

Kalandos utad merre hordoz?
Térj vissza a hármas halomhoz
Világnak vándora!
Arczod látják, hogy elfeledjék...
Idegen vagy, legtöbb ha vendég,
Fordulj ott bárhova.

Oh mennyi van, ki jönne... jönne!...
Vágyódás közt omolva könyje:
Gyötrődik szertelen,
S bus szive csak remélve enyhül...
— Te elszakadsz e drága helytűl
Önként, keservtelen!

A gyászt hivéd itthon feledni?
Vagy jársz gyönyört, élvet keresni
A földnek távolán?
Ki sors-vészszel daczolni látszál:
Hited megtört? s mint gyenge nádszál
Földig hajolsz talán?

De, bár öröm- s fény-lakba nyithass:
A más borától lészesz ittas...
A mámor oly rövid,
Hogy bú s árny ismét rád omoljon!
— Mi is felejtetné az otthon
Fájdalmát, örömit?!

S ha férfihoz, nagy veszteségben
A bánat illő: — csügedés nem,
Mely kór gyanánt ragad:
Reményed látva, lombot lásson
Bús, kétkedő a pusztaságon.
— Ki nem vall: az tagad!

Viraszd át a zordon, nagy éjet,
Fogjon körül gonosz kisértet
És képtelen sötét;
Hogy érezd a bübájt egészen,
Ha gyult szövétnekkel kezében,
A hajnal kél föléd!

Vagy tán a mély s örök sebeknél,
Ama csábutra tévelyedtél,
Mely csillogó — s rideg;
Ki agyrémét követve jár ott,
Szolgálni a széles világot:
Elvész övéinek.

Csak Isten napja, mely derengve
Süt milliók s az egyetemre
Osztván fényt, életet:
Szivünk szük körben égő fáklya,
Hadd láttassék meg fénye lángja
Min oltárunk felett!

Tedd bu s örömben, tedd alant, fent:
A mit reád amaz örök, szent
Kötelesség rova...
És utad bármily messze hordoz:
Térj vissza a harmas halomhoz
Világnak vándora!

Három a daru!

Jó előre óvást tészek,
Hogy a mit most elbeszélek
Nem én költöm...!
Ez megtörtént az alföldön,
Annak egyik falujában,
Valójában!

Idején a nyájas estnek
Férj s feleség beszélgettek;
S az ablakba könyökölvén:
A természet nyílott könyvén,
Mely tudomány- s bájjal gazdag,
Lélek és szem elmulattak.

A nap már már hunyni szállott,
S a homokos pusztaságot
Árnyék-csíkkal betarkázván:
Pihenést lelt ágyas házán.
Melyek kisérték nyugotra:
Lángot kap a felhők fodra.
Közbe' csendes szellő kél fel,
Enyeleg fű- s falevéllel,
Föld vetését hajtja... hajtja...
Mintha lábbal futna rajta.
Fürj s tücsök szól, — a tó népe
Szörnyű dallást viszen végbe.
Majd a nádas zúdúl, rendűl,
Vad madár kél seregestűl
És kerengve, kiabálva
Csap a szomszéd láp tavába.

Most a pár nagy hangos szót hall,
— A daru jár ilyen szóval,

És csakugyan nem sokára
Népes folt jön a határra;
Szeme csügg a köles-táblán...
S mindig lentebb, lentebb szállván:
Nincs bajára teste súlya,
Szárnya nyitva, és kirúgja
Hosszú lábát jóelőre
S ütés nélkül ér a földre.
Ott, az ízes, gyenge sásban:
Emelt nyakkal, katonásan
Még sokáig álldogálnak,
Úgy esnek a lakomának;
De valamely zajra, neszre
Felriadnak, szállva messze...
Alig néhány marad hátra,
Az éhese, vagy a bátra.

És szól a férj, csak hogy szóljon, —
(Sokszor vagyunk ilyenmódon),

Szólt, a mi jött nem gyanitván,
‚Mind elszállott.. kettő híján‘
S a nő, üzni kész a dolgot:
„Csak egygyel több, mind te mondod;“
‚Benne nincs hasznom se károm
Hanem kettő‘ — „három! három“
‚Jó, jó!‘ mond a férj nevetve,
De a nőnek semmi kedve,
Duzzog és élt ad szavának:
„Én se vagyok még talán vak!“
És tovább foly, — szó kél szóra,
Szele pernyét, szikrát szórva;
Perpatvar lesz a beszédbül
Semmiségen nagy vár épül....
Omló könynyé válik végre
Az asszonynak búja, mérge;
S nagy szó tölti be a házat:
„Mily zsarnokság, mily gyalázat:
Nyomorunknak nincsen mása...
Mit szemünk lát azt se lássa!

Lázadás: ha kezdenénk mi
Gondolkodni, tudni, vélni...
A nők rabnők, árnyak, semmik...
Jogaikat jaj ha sejtik!"

Mig a sziv fájdalmat érez
S foly a köny, szó: késő éj lesz,
Fátyolával bétakargat:
Eget, földet, síkot, darvat
És újító csendes álom
Nehezűl a szempillákon:
A kis nőszobában addig
Ég a mécses, ég viradtig;
S lát az úr, hogy reggel ébred:
Rémült arczu szolga-népet,
Ez jéggel fut, az theát hoz...
‚Nos mi baj van?' — Hát az asszony...
Nem hittük hogy felviradjon...
Rohan most a férj az ágyhoz,
S csakugyan... kit simogat, kér:

Felesége rá sem ösmér,
Szeme kiholt és aljáról
A fekete szivárvány szól...
Mintha rózsát hő leforráz:
Leveré nagy rohamos láz,
Ere gyorsan hajtva, lüktet...
... Fut az orvos mindenünnet;
Valamennyi tudós képpel
S farkas-szemet nézve, kémlel;
Tudományát tapogatja:
Mikép lenne foganatja?
Hogy a beteg nincs magánál
S bonyolult baj, annyi már áll;
Nő-betegség, most és hajdan
Vannak, voltak ilyen bajban,
Nem kell benne ital, étel,
Foly kevés szó, nagy nyögéssel.

Ír, csepp, thé, — sok drága holmi
Kezdi a bajt ostromolni,

A gyógytár miatta szorgos.
Sürög, forog számos orvos,
Mondva szóval, irva könyvbül...
De a beteg mégse könnyűl,
Inkább minden pillanattal
Rosszabbúl van, — tán meg is hal!

Nagy a férjnek búja, féltvén,
Ül szünetlen ágya szélén...
S ajkáról a sóhaj száll ott:
‚Oh mikor lész gyógyulásod!‘
S felel a nő, hangja gyönge,
„Egésségem vissza-jönne,
Meggyógyulnék... ha... akarnád...“
Csók szakasztja félbe hangját;
‚Mit tegyek? szólj gyöngyvirágom..!‘
„Nohát... hány a daru..? három..?“
‚Igen, igen! — annyi, annyi!‘
Kész most mindent rája hagyni; —

Bár az kérdésül marad fenn:
Érté-e a dolgot vagy sem?

És mi történt? rendkivüli:
Kezd a labdacs kirepülni...
Balzsam, ír a földre locscsan,
Láznak, görcsnek vége gyorsan;
Jó volt a nő éje, álma...
Talán fel is kelne már ma...
És fel is kelt, fel is lábad,
— E rózsás arcz volt-e sápadt?
Hamis, kicsi, édes ajkán:
Mosolygás ül, — vidor, pajzán;
S még azt is megtudhatjátok:
Hogy boldogság lakik nálok:
Senki nem sír, nem koczódik,
De, — három a daru holtig!

Az ifju költő.

Hová visz könnyü röpke szárnyad
Te csalfa lepke! oh hova?
Nem köt le a virágok serge,
Az ér, mely fut játszodva, csergve,
Sem a sziklák bársony moha!

Homály, verőfény váltva kel, — nyilt
Mező a völgy szorosa helyt;
Ragyogva szárnyad szines holdja:
Repülsz . . . ! de gyorsan elcsapódva
Már a liget bajboncsa rejt.

Magasra szállsz s virágsziromhoz
Hasonlóan lendülsz alá;
A lég magán sulyúl nem érez,
Nincs szó, nincs kép röpted neszéhez...
Azt szellem-fül se' hallaná!

Meghordozasz távol vidéken,
Mely feltekint ránk nevetőn;
Követlek merre szárnyad lebben:
Setét romon, rózsás ligetben
S komor magányu temetőn.

Játszol.. csapongsz.. oh állj meg, állj meg:
Hadd birjalak szép foglyomat!
Szeszélyed gyakran oly közel vár...
S bízom: mikép enyém leszesz már
Te csalfa lepke: — gondolat!

Régi jó házam.

Ugy ohajtom, égek látni
Annyi, annyi év után!
Álmaimnak kétes utját
Messze földön mig futám,
Melyek egykor a sikon, a
Házat, udvart jelelék:
Most is híva integetnek
A magasló jegenyék.

Láthatom hát nem sokára
Áma tisztelt arczokat,
Melyeken mint oltárképen
Nincsen szeplő, s karczolat.

Nyílik a kör... ah az óra
Nékem üdvöt szerze itt...!
S vágyom ujra-élni a mult
Kedves, édes perczeit.

S mig ez érzés ugy siettet,
Van mi gátol s visszatart:
Nem látott-e ez a ház is
Rázkódást és zivatart?
...Távozunk, — s mi fényes, ép volt:
Elsötétül, romba hull...
Ház galambja, kert virága
Megjöttünkig elvadul.

Hátha itt is változásnak
Hordja minden gyász-nyomát!
Búbánatban, feketében
Lelem a ház asszonyát;

Komor csend a folyosókon,
Vén fű a lak udvarán...
S urát kérdve a cselédtől:
Ez bámulva néz reám.

Hátha a zárt kapu mellett
Mérges állat agyarog,
Ingerült hang kérdi belről:
Mit kivánok? ki vagyok?
S megütődöm a lakóknak
Ösmeretlen képein..!
Hátha — hátha — mig von a vágy:
Tétováznak lépteim.

Ah, jobb lesz tán, visszatérve,
A mult képét őrzenem,
Ha megcsalhat s bánatot nyujt
A valóság, a jelen.

Szebb a tájnál, — hol az őszi
Fagylaló szél átsuhan —
Másolatja, mely mutatja
Festve bár, de lombosan.

A ház mint volt álljon: a fal
Vad babértól zöldelőn,
Benn, helyén a régi bútor,
Láng, parázs a tüzelőn.
Ur és asszony arcza légyen
Nyilt, redőtlen mint vala;
És a légkör fényes, hangzó
Az örömnek általa.

Lássam a család virágát
Folyvást ifjan és üdén;
A fiúkat játszadozva
A gyümölcsös zöld füvén;

Mint repül a sárga hajfürt,
A piczíny ajk mint cseveg...
— A szép emlék nálam ezt a
Képet örökitse meg!

Heródes.

1849.

Ne kergesd Herodes
Azt a kis gyermeket,
Mert benne: Istenre
Vonod ki fegyvered!
S minden csapás, melyet
Reá mérsz gonoszúl:
Saját boldogtalan
Fejedre vissza-húll.

Ime betelt, mit a
Próféta monda rég:
Ramában is hangos
Kiáltás hallaték.

Búban van annyi szív
Annyi szem kesereg:
Fiaikat kérvén
A szegény Rakhelek.

Betlehem s környéke
Gyászban van általad
S hiába öldökölt
A poroszló-csapat.
Czélból tesz a vétkes
Gonoszt, de czélt nem ér:
Mentve a született...
— Mért omla annyi vér?!

De kiket vak dühöd
Kínos halálra vitt:
Azoknak látod még
Halvány alakjait.

Benéznek ágyadba
A mennyezet felett
Hosszúvá, szörnyűvé
Teendik éjeled!

Van büszke palotád, —
Kevés ki odajut,
Eláll a fegyveres
Őrség falat, kaput.
Az ajtó benn erős,
Nehéz závára van, —
És lángol annyi mécs,
— De minden hasztalan!

A mint az éj beáll:
Beáll a borzalom:
Rém jön fel a földből
Áthat légen, falon.

Eszmélsz, — gondolkodol...
S előtted nyiltan áll:
Hogy magad vagy, kitől
Igy megcsúfoltatál!

Ne üldözd Heródes
Az égi magzatot!
Ujjá alkotni, e
Földet ki adatott.
Még nem nyult a bőlcsőn
Túl a piczinyke kéz:
Széked már ingadoz,
Hatalmad már enyész!

A mely elmén, sziven
S világon ül tunyán:
Szétoszlik a gyötrő
Homály fuvallatán.

S ha majd sok ó falat
Leronta, széttöre:
Lesz az uj épület
Örök szegletköve.

Hogy a tüzet megoltsd:
Szelet versz rája? Lásd:
Mikép okoz kezed
Még gyorsabb lángolást!
Sok tartományon át,
Ki őtet üldözöd:
Népet gyüjtesz neki
Sok távol nép között.

Heródes vak vagy-e
Szablyád emelni fel?
Bizony megtörténik
Minek történni kell!

Gyarló ember keze
S gonoszak álmai:
Hogy birnák útain
Az Istent gátlani?!

Ki a szabadba...

Ki a tágas, szellős szabadba!
— Az emberektől elszakadva, —
Föl a halomra, bérczre föl!
Hol a lélek szárnyát kibontja,
Enyhül az élet terhe, gondja,
S hévsége nem tikkaszt, nem öl.

Oh, láttam én gyakran ez ormot
Midőn lángolt, kéklett, borongott;
Ösmérem a zöld halmokat.
Mulattam a vén cser tövénél
S bokor mellett, mit a kelő szél
Rezzentve, játszva, hajtogat.

Im a viszhang, kit játszi gúnynyal
Egyik bércz a másikhoz útal,
Mig elhal a szűk völgyeken.
Im a patak, mely lomb között jön, —
Elvész alóla medre rögtön
S lehull — tajtékba törve lenn.

Ah, mégis új mind e jelenség! —
Könnyed szabadság, büszke fenség
Veszen bűbájával körül;
S mint a fördő madár a habba:
Az édes, a szent hangulatba
Én lelkem uj vágygyal merül.

Erdőcsendben dalok csatája;
Szines virág hímezve váltja
A harmatgyöngyös levelet;
Hüvös szellőt érzek fuvalni...
S igaz: mit a szó, csend sugal, mi
Borong, fénylik, — jajong, nevet.

Ha a fa, szomszédján erőt vész:
Magasságban, erőben ő lész
A táj csodája, disze majd;
A zuhogó ár szaggatásit
Gyorsan hegeszti gyenge pázsit;
Ha vész az ág, a törzs kihajt.

A tölgy mit a nyár lomboz, ágaz,
A kőszál, melynek homlokát, az
Ős, nagy idők korma lepi,
A kristály lég, a messze látkör,
A fény, mely a mennyből alátör:
— Mind, mind magasztos, ünnepi!

Oh isten szép, szabad világa,
Igazsággal fénynyel megáldva,
Kútfejeid mily kicsek!
Hol égő homlokom kihülhet,
Szivemre száll vigasz s üdület:
Én kebeledre sietek!

Ezer csudával íme rakvák
Az ég, a föld, e kincses aknák;
S ha a lélek fenn, fenn ragad,
Vagy a mélység fölé borúlok:
Hogy látok, értek és okúlok,
Ugy boldogít e gondolat!

S mint a buvár, ki hab közé dől:
Él a fennről vitt tiszta légből,
Mig rá mélység s tenger borúl:
Erőt innen kölcsönzök, innen!
S mig lenn futok, küzdelmeimben,
Én lábam meg nem tántorul.

Bünbocsánat.

Álmatlan éjben az ágy vánkosán,
Zarándok-úton s a templom kövén:
Oh, mennyi köny hull szélyel titkosán,
A fájdalom forrásiból jövén!
Midőn felkél a vádló siri árny,
Melyet sok év és hallgatás temet:
Fedett arczczal sohajt a bünhödő:
Isten bocsásd, bocsásd meg vétkemet!

— Én bűnös kéjt vadásztam, — tudva bár
Azt a sivár átkot mely rajta van; —
Lábbal tapodtam hűséget, frigyet;
Eszeveszett valék és fajtalan;

A drága nő szivét meggyilkolám,
Szétszórtam édes, szép családomat!
Hah mily örvény...! menten alábukom:
Ha kezed oh Isten, nem támogat!

— Szerettem a cselt, álnok útakat,
Hamis keresményt és ragadományt;
S barlangomban, abból rég semmi sincs:
Mit ott orzó kezem halomra hányt.
E kéz... e kéz! vérfoltokkal tele...
Pedig folyvást őrült hévvel mosám!
És dugnom kell... s tünődönm szüntelen:
Isten haragján, — hóhér pallosán:

— Te ültetél tanácsba engemet
Igaz biró s igazság istene!
Rám biztad az itélet mérlegét:
De az kezemben félre billene...

Bűnöst feloldtam, nem az igazat,
Megrontva: kegy, hiúság, önhaszon...
Oh, megindúl-e most jobban az ég
Mint egykor én, — a könyűn, panaszon?!

— Megvetve oh Isten törvényedet:
Kicsúfolám hatalmad, lételed!
Igaz vagy s rettentő: midőn magad
A tagadóval megösmérteted!
Ki lázadón reád fegyvert fogék:
Saját szivembe mélyedt fegyverem....
A mélységből kiáltok: könyörülj!
Im, bűnbánatban mellemet verem...

Az arcz porban hever s a köny ömöl,
A hű vezeklő bűnét látja csak...
S hogy Istenhez fordúl bocsánatért:
Szétválni kezd lelkében szín, salak.

S ha a sziv meglágyult mint a viasz,
Uj ember lenni a bünös ha kész:
Felé hajlik az égi irgalom:
Bizzál fiam, bünöd bocsátva lész!

S te? furdalást nem ösmersz... s üdved az:
Hogy ácsorogsz fényes ajtók körül;
Hivalgón hordod a Kain-jegyet,
Mit jobbulás rólad le nem törül:
Tetted leend majd ellened tanú,
S tüz, mit fejedre sok nap gyüjtöget...
Neked, áruló! ném bocsátja meg,
Ne is bocsássa Isten, bünödet!

Ha...

Ha a jó sors rám bizta volna:
Halmon leendett én lakásom,
A hol repkény nő felfonódva,
Fagyal s vad rózsa nyit rakáson.

A háttérben bércz, vár-rom, — erdő,
Mely szép, mely véd észak szelétül; —
S hol már kiesb, a föld, fa termő,
A hegy nyájas dombbá szelidül,

S hol a berek hűs árnya rejt el,
Búg a galamb, — fenn vércse héjáz,
Patak foly s szökdös lágy csörejjel:
— Ott állna a csinos fehér ház.

* * *

Ha most, — elől-kezdvén — lehetnék
Életpályám s jövőm urává:
A czélra más irányt követnék,
Hol a futót nyert pálma várná;

Eltünve a csoport köréből
Mely zúg örök vásári zajban,
S menten a hivatal nyügétől:
Várna munkám, dijam, nyugalmam.

Csak szent s nagy eszmék láncza kötne!
S bizván a jó Isten kegyében:
Pályámat én, — nem vágyva többre —
Igy futnám meg szabad-szegényen.

* * *

Ifjuságom ha visszatérne:
Bálványiért, hogy ujra küzdjön,
S ama gyors láng, mely véget ére,
Csapjon fel még a hamvas üszkön:

S ekkor kisértő bájjal, e föld
Mindannyi szépe rám mosolygna; —
S mondván sok édeset, hizelgőt,
Epedt pillantás ostromolna:

Az én szivem nem ejtené meg
Hatalma e tündéri bájnak;
Éltem szelid, hű társa, téged,
Mégint téged választanálak.

A „palota“ helyén.

Felettem százados fák lombja függ,
A föld szinén zöld moh terül henyén;
Hűs árny alatt, ábrándozás között
Heverészek a „palota“ helyén.

Hol volt, hogy állt? nem mondja omladék,
Nevén kivül minden jel elveszett...
Nem látni itt ember kezét, nyomát,
Csak az örök s erős természetet.

Kinek dörgő szavát hallá a völgy
A hegytető ködös vidékiről?
Egykor mik estek itt...? A képzelet
Mig épit és bont, rajzol és töröl:

.... A helyre fáradt vándor érkezik,
Szeme tüzes, vonási zordonak;
Kardján, vértjén: szól csorba s horpadás...
Ravasz, délczeg, — félrabló, féllovag.

Kicsoda ő, kit bűn vagy üldözés
Eme vadon tájékra vezete?
Kiséri-e s minő emlékezés?
Hol van, ha van hazája, nemzete?

Ki tudja azt! Ő a bérczen marad
Italt forrás ad és vadat nyil ejt;
Rövid, rövid szendergés álma; — kész
Riadásra s veszélyben állni helyt.

Igy él. Majd társ akad; egy, végre több,
Kiket mint ár a vaksors összehord;
S az éji tűz vérszinű udvarát
Beüli vad, rongyos, kétes csoport.

Hegy, völgy e farkasok tanyája lész,
Kik túl-üvöltik a honos vadat;
Egygyé forr végre mind: embertelen
Törvényben, esküvel s Vezér alatt,

Kinek hatalma mind-nagyobbra nő,
S tovább nyulnak kifosztó kezei;
A név elég: szemeknek álmait
S szivek nyugalmát elrezzenteni...

És a mivel zug és barlang telik
S gazdaggá lész az átkozott tanya;
A nép bora, marhája, kenyere,
A kalmár selyme, gyöngye s aranya.

Év évre jő; — és rejtek, szakadék
Szük már a had- kincs- gőgnek egyaránt;
S sziklát a hajtott földnép vasa tör,
Órjási csert, ledöntve, bárdja hánt;

Reng, zúg: hegy-völgy; — meg-megroppanva száll
Mélyebbre a szenes hegyű karó;
Száz vérző kéz követ kőhöz ragaszt,
Bálvány-fákat vonszol s egymásba ró.

Feláll gyorsan s mégis szilárdan, az
Idomtalan, felemás palota;
A messze el-látszó tető, torony:
Sokat riaszt el, sokat csal oda.

Most a vezér nemes szüzet rabol.
Őrizve azt frigyetlen hitvesül;
S akkorra, hogy fehéredik haja,
A vad kebel hő vágya teljesül:

Apjok nyomán, zaj és vér közt, — habár
Anyátlanúl — felnőnek a fiak;
És a gonosz köpű odúiból
Egymás után gyorsan kirajzanak.

A mennyi, mind saját utjára tér,
Más más tetőre ül s kastélyt emel
(Mig czélnak czél, oromnak az orom
Jól érthető, gyors viszhangban felel).

Felsőt nem néz, törvényre nem hajol,
Mely gyenge gát s előtte átszakad;
Ügyét a kard ki kard elé viszi:
Tegyen ki bír magának igazat!

Igy, századok s ősek költöznek el...
Jőnek fiak, fiakra únokák;
Az eredést hir, hagyomány, idő:
Fényes, mesés pólába burkolák,

S a dédösök talányos czimerén
Hosszan mereng a boldog ívadék;
Büszkén tekint családfájára... az
Fejdelmi törzs ágából hajta rég...!

De béke van... a buzogány pihen...
Elhagyva a rideg, magas tetőt:
A völgybe száll a maradék s megül...
(Fenn, egyedül bolyg a boszús előd).

És úszik ott a köznap árjain,
Sarkantyútlan szolgál kicsíny ügyet;
Nem háboritják a mult képei,
Lassan, lassan homályosúl, sülyed...

Elveszti majd a meglepő vonást:
Mit jellem, arcz örökle ösjegyül;
Nevet cserél.... más vérbe olvad át...
Végre a népben végkép elvegyül.

Ősfészke is romol, pusztúl vele:
Mély repedés kezdődik a falon,
Szeglet válik, torony bukik le majd,
És lész a vár kietlen kőhalom.

Ragasztékit kelő mag és csira
S vékony gyökér tágitja mint vas-ék;
Egy két rövid századra, áll a rom
Hogy szomorú végét sirassa még...

Moh, televény s erdő borúl reá,
A föld, ez álló örvény elnyeli...
— Im, eltüntek a fal s az alakok
Mint ábrándom gyors tüneményei...!

Találgatom: hol állt a „palota“?
Nevén kivűl minden jel elveszett....
Nem látom itt ember kezét, nyomát
Csak az örök s erős természetet!

A gályarab fohásza.

Ég s föld erős Ura, látom hatalmadat!
Midőn zug a vihar melyet fuvalla szád,
A tenger forr, üvőlt, — a hab hegygyé dagad,
És martaléka lész a védtelen naszád.
Mig a szem elvakúl, a sziv-ütés megáll
Villámos fellegek gyors csattanásinál.

Látom haragodat. — Látom jó kedvedet
A békén mosolygó reggelnek idején;
A part virit, mosolyg, — zöld lombja integet,
Fény s nyugalom van a bősz háborgás helyén;
De a csend gyönyöre, a vész rémségei:
Lelkemet csak alig birják érinteni.

Oh mert én rab vagyok, — megláncolt gályarab,
Éltem, vérem s erőm a más tulajdona;
Bírám a porkoláb, törvényt korbácsa szab,
Mit, hogy serény, hálás és hű legyek, fona.
És ő csudálkozik s felbőszül ellenem:
Hogy szépnek, boldognak nem vallom életem.

Tűrök sokat, nagyot, — és türnek társaim, —
Vérzünk de hallgatunk, — sulyos de evezünk;
Ha vad vihar forgat habok torlásain,
S nyög a tanácstalan rémület: elveszünk!
Ha örvény és halál tátongnak fel vadúl:
A gyarló nép s hajó általunk szabadúl.

Mi küzdünk, hatolunk nagy messze partokig,
A bálványért, melyet a sziv kincsnek nevez;
És sülyedésig a hajó megrakodik...
Dőzsölni el, haza! rab, most evezz, evezz!
S mig a merény dicse, a kéj, a kincs övék:
Guny és sovány falat azé, ki küzködék.

Mindez gyötrő s nehéz; — még sem fohászkodom
Könnyítésért hozzád létünk erős Ura!
Hogy tunyán meg birjak nyugodni sorsomon,
S könnyen lépjek vele öngyilkos alkura.
Inkább legyen keblem tenger, mely forr, zajog,
Tartsák ébren, lázban örvények s viharok.

Oldj fel ha már elég s bölcs czélod engedi,
Ha nem: gyötrelmitől rabságom meg ne fosszd,
Lelkem marczongja kín, testem láncz kezdje ki,
Mert jaj nekem, mihelyt megszokom a gonoszt!
Mig rab vagyok: legyek rab, de rab igazán,
Tessék a szó ha szid, és boszantson ha szán. —

Oh Uram, hivlak a viharban titkosan!
Téged keres forró ajkimról a fohász;
Roskadnak térdeim, reám hullám zuhan,
De nem csügged szivem, hitem nem tétováz.
Mig az itéletre eljösz hát Istenem:
Csak azt, hogy rab vagyok, ne hadd felejtenem!

A világlátó.

Az apa, fiához imígyen beszéle:
— Egy erszény pénzt adván ennek a kezébe —
A huszadik évet fiam, ma betöltöd!
Illő lesz, hogy váltsd fel azt, ki vén s törődött.

De annak az eszén nem sok ember indúl:
A ki falujának határán se ment túl;
Eredj a világba! láss, hallj és tapasztalj!
Keresd: hol mi jó van, tapogasd: mi a baj?

A fiú megszokván, hogy nem ő határoz:
Elment s nagy sokára tért vissza a házhoz,
Hol a fáradságtól magát kinyugodván:
Igy szólt apja hozzá: ‚Nos, hát édes szolgám!

Mire a jó Istent éjjel nappal kértem:
Im visszavezérelt kivánt egészségben!
Hadd halljam hát, hogy mit láttál a világban...?‘
„Biz én édes apám, ott sok mindent láttam.

Hegyet, sikot s folyót, mely nagy habbal omlott,
Fényes, büszke várost, épületet s tornyot;
Annyi nép- s vidéknek erkölcsét, szokását, —
De három községnek mégse láttam mását!

Ezek közt legelső volt Imádságfalva;
Csudáltam, mért van ott minden ugy kihalva...
Mig másutt sürögve, zajjal, seregestül:
A nép munkálkodni hazulról kipezsdűl.

Itt a dolgozásról végképen lemondtak,
Szólván: semmi haszna földi szorgalomnak!
Gondolunk s nézünk az égi madarakra:
Mily szépen megélnek, nem vetve s aratva!

Ugy cselekeszünk mint a parancsolat szól:
Mért szorgoskodnátok a holnapi napról?!
A zsidók is nyertek mannát, el se vesztek...
— S várnak a próféta hollójára veszteg.

Olvassák az irást, néznek a betűre,
Ebbe vannak némán s mélyen elmerűlve;
Avvagy áhitattal meghajolva-földig:
A napot s az éjet imádsággal töltik.

Majd e jámbor hivek közűl elsietvén:
Más helységbe értem még azon nap estvén;
Munkásnak nevezték, — nem hivhatni jobban,
Mert nincsen hiány ott munkában, dologban.

Versenyez kicsiny, nagy, — fejök szinte szédűl; —
Csak panasz, sovárgás hallik a beszédbűl:
Az idő beh nyargal...! a nap egy arasznyi..!
Ennyi, annyi munkát kell holnapra hagyni!

Monda egyszer: a ki vala legsovárabb:
Mily idő-vesztés e sok ünnep, vasárnap!
Még ez okra lészünk éhezők és pőrék..,
Hátha eltörölnők! — és el is törőlték.

Csukva áll a templom, berozsdált a zára,
Egy lélek se vágy az igének szavára;
Néha meg-megkondúl a harang magától...
S csaknem megijednek szokatlan szavától.

Iskolába menni, adni nem szeretnek...
Sok dolga s haszna van a kicsiny kezeknek!
Munka náluk a fő s minden; — és valóban
Szinte usznak a kincs- és más földi jóban.

Hogy a harmadiknak utczájára léptem:
Görnyedő vén ember jöve szembe vélem;
Csudálkozva láttam: hogy folyvást süvegel...
Oh édes agg apám, mi dolog... tegye fel!

Unszoltam sokáig, kértem is: hiába!
Később jöttem aztán mindennek nyomába;
Uj szokást követnek: itten a ki vén lesz:
Semmi jussa többé a becsültetéshez.

Helye nincs a házban, kivül is elhálhat,
Nem számára tesznek az asztalra tálat,
Várjon sort, — az ifjú települve mellé:
Emennek jár a hús, — amannak jut a lé.

Ifjak látnak törvényt, ezek ott a bírák
Kik a büntetést a vétkezőkre irják;
S minden ügy kezökben gyorsan folyva dől el,
Mig nagy lassuság jár a hajlott idővel.

Nem uralkodhatik ifjon kivül más ott,
Vén embertől soha nem kérnek tanácsot;
És ha Ujmezőn a dolgokat tekintem:
Apám, mondhatom, hogy jól megy ottan minden!“

Az öreg figyelve hallgatott minden szót:
És se jót, se roszat a beszédre nem szólt:
Hanem később, midőn már évek folyának,
Felhozá a három községet fiának:

‚Bizony én szivemnek teljesitnéd vágyát:
Ha ama helyeket még egyszer bejárnád!
Azért is: mert akkor valamit feledtél,
Megtudod majd hogy mit? — azon embereknél.'

A fiu, mivel szent volt e vágy elötte:
Gyorsan elment s megjött, — nem sok időt tölte;
‚Hát a három község? szólj csak, alig várom...'
„Biz apám elpusztult végkép mind a három!

Népe meghasonlék, kihalt, szerteszéledt...
Elsöpré valamely rettentő itélet;
Szén, kő és tapasz van helyén a bozótban,
— El se hozhatám igy, a mért küldve voltam!“

‚El, elhoztad, kincset hoztál, ime lássad:
Az a bölcseség, mit a tapasztalás ad!
Jaj a népnek; melyben utolsók a vének,
S gyermekek állnak fel birónak, vezérnek!

Szorgalom s imádság külön-külön meddő,
S boldogságot, áldást hoz együtt a kettő;
Ezen függjön mindig az ember figyelme:
Tisztes munka, jó rend s az Urnak félelme!

Fördőben.

Az erdő útain
Járkálok egyedűl;
Szememben a könyű
Váratlan egybegyűl.
A hult szirmot, mit a
Multban felszedeget:
Lábamhoz hinti, a
Játszó emlékezet.

Minden mint egykoron:
Táj, lomb, virág... de nem!
Akkor kezed fogám,
Most nem vagy itt velem!

Nincs a varázs, mely a
Zöld fák árnyába vont,
S fénynyel boríta be
Romot, csermelyt s pagonyt.

Nézem: hová drága
Neved véstem vala:
Kiforrta, elveszté
A bükknek oldala;
De szívem, bár sebe
Lassúdan béhegedt:
Örökre megtartja
Imádott képedet!

Estve.

Ide, ide: kebelemre
Hajtsd fejedet angyalom!
Ki félsz a csendben, homályban
A késő esthajnalon,
Halljad szivem dobbanásit,
S érezd míg e kéz ölel:
Hogy hozzád a szerelemnek
Hangja, fénye van közel!

A titkos beteg.

Büszkén lépett az ifju a világba,
Mely nem töltvén be a nagy álmakat:
Más nép között keresni jobb szerencsét,
Sarut köt és vándorbotot ragad;
Frigyet sért és szent kapcsot pártütőn bont:
Könnyelmüen elhagyva a szülő hont.

Az idegen földön mosolygva fordul
Feléje a szeszélyes sors kegye;
Édes, becses hull ösvényére — s annyi
Ok versenyez, hogy boldoggá tegye.
S nehány év hogy lefutja perczeit:
Alig van futni mért, kivánni mit.

Palotája kies vidéken épült,
Hol a dús természet csudát mivel,
Fedvén dombot s tetőt órjási fákkal,
A völgyet szép, gyöngéd szülöttivel;
Lenn gyors folyó, a rét abroncsa, hol
Az áradat kövér síkot locsol.

Bőség s öröm, béke s erény a házban,
A bennlakók orczái fénylenek;
A nő, az uj hon szőke szép leánya
Szelid, nemes — vonzalma mély, meleg;
S melyet örök jókedv s játéka hord:
Festői kép a kis gyermekcsoport.

A hála, a szilárd polgári érdem
Arany könyvébe irta már nevét;
Szava döntő a nép közt s a tanácsban.
Ha jót dijaz s fenyíti azt, ki vét.
Ügyefogyott, szegény fennhangon áldja,
Szivének sincs titkon magára vádja.

Szerencsés, dús, tisztelt, — és mégse boldog...
Tagadja, rejti bár, de hasztalan!
Arczán, lényén sok rendkivűli jel szól:
Hogy e szivnek titkos, nagy harcza van.
A hab szabálytalan rengése fent:
Mélyen rejlő nehéz sziklát jelent.

* * *

Előtte a felséges táj kietlen.
Roppant ó vár csak puszta kőhalom,
Az emlék, hir s a hold bűvös világán
Nincs ősi árny a bástyán, a falon;
S bár volna megjelenniök szabad:
Nem ismerné a halvány árnyakat.

A nap nehéz, az éj nem hoz nyugalmat.
S feléje kik szeretve hajlanak:
Övéi közt is bús, redős e homlok,
Mosolyg bár a nemes, szelíd ajak;
Verőfényes, nyájas völgy ez, — felette
Rideg szirt az, sürü köddel befedve.

Kit a csend nyom: megrezzent a zaj, a nyert
Hozsánna, melyet a hü nép rivall.
Távol mereng, és lelke nincs jelen, ha
Mulatva ül meghitt barátival,
A kéz, mely gyászt nem oszta senkinek:
Kezet szoritni gyors, de jéghideg.

A kor halad s az évekkel nem enyhül
E néma harcz, talányos gyötrelem:
Ah, ellene a széles föld határán
Gyógyfü csak egy távol mezőn terem.
Az a nagy s régi baj: honvágy, — az a
Gyógyfü-termő föld: a kedves haza.

Oh a honvágy...! mit a hü bujdosónál
Nem enyhit a szerencse, hir vagyon!
Magasb lelken még tetszőbb e nemes kín,
(E fénylő rozsda a színaranyon).
Mely bár emészt, gyötör, könyet fakaszt:
A szenvedő híven ápolja azt.

A honvágy! mely lelkünkhöz forrni tiltja
A földet és javát, ha idegen. —
Szegény beteg! sok évtől ő is ugy volt
Mikép a nád a felvont idegen:
Már-már repűl... Mit egykor zengni halla:
Haza hivá az a hang élve, halva.

S érezve, hogy közelget a határhoz,
Hol bujdosó pályája' végi lesz:
Imígyen szól az írás Józsefével
Az ágy körül siró övéihez:
Áldásom rátok... de esküdjetek meg:
Hogy a szülő hon földébe temettek!

Denevér.

Oh ösmerünk, jól ösmerünk!
S kérdezzük a természetet:
Mi czélja volt, hogy csuda légy,
Féreg- s madárból összetett?
S keltsen szokásod, alakod:
Ellenszenvet s utálatot?

Hátrálsz, eltünsz a fény elől,
Mint kit a forgószél sodor;
Mig fenn öröm s élet zajong:
Rejt hangtalan, gyanus odor!
Jól van...! mért is sötétlenél
A nappal tüneményinél?

Hanem mihelyt az est leszáll,
Elhagyva titkos üreged:
Repkedsz bátran, arczátlanul,
Szemünk csak hogy ki nem vered!
Az ember elbusul ha lát:
Várhatja már az éjtszakát...

Tudjuk: hogy a reggel gyötör,
És vágyad a homály, köd, est,
Nem is hiszszük, hogy hajlamod,
Hogy undok bőrödet levesd!
— De, mért vagy olyan nyugtalan?
Kétség nálad mi okra van?

Találgatod, hogy lenne jobb:
Elbujni vagy szálldosni fenn?
Ah, nem tudod: mit érts eme
Bizonytalan szürkületen?
És zavarod nagy a miatt:
Hogy alkonyul-e vagy virad?

Őrizd meg...

Őrizd meg oh lány, a virágot
Mely fürteid közt hervad el!
Tanúd: a szép órát ha várod,
S ajakidon mosoly ha kel.

Hogy kecscsel bájad még emelje:
Halántékod hűn fonja át. —
És szívesen árasztja kelyhe
Letörve is jó illatát.

A tengeren ha jel mutatja:
Hol tört hajót a bősz elem:
Éltünk egy-egy szép pillanatja
Miért muljék emléktelen!?

Jelöld meg azt! Melyet bejárunk
A világ tarka, víg mező,
De feledés jön ott utánunk,
S mindent bepókhálóz, beszö.

Ha majd a hajló kor s az élet
Komolylyá tesz, gondokra hív;
Mint őszi nap borong kedélyed,
S ritkán, lanyhán hevűl a szív:

A száraz kis virágra esve
Tekinteted véletlenűl:
Illatja ér mint akkor estve...
A halvány szín elevenűl.

Meglebben a bűvös fuvallat:
A táj tisztúl... köd s pára vész;
Feltűnik a szép mult, — s jutalmad
Egy édes, boldog óra lész.

Haldokló mellett.

Beteghez hívtak. Késő éj vala,
Csillagtalan, mélységes néma éj;
Félelmesebb igy, mozdulatlanul
Mint a midőn ég és föld háborog.
A szivre nagy, zordon teher nyomult:
A semminek kietlen érzete.

Zaj nélkül léptem a szobába, hol
Cend, tisztaság, de sürü lég vala,
S az ellenzett világu mécs homályán
A halavány, nehéz beteg feküdt;
Egyedül volt. Szegény családtalan!
Ösmertem a jámbor, becsületes,
Kevés szavú, de nyájas férfiút;

Előttem állt egész alakja: a mint
Ujját állán nyugasztva könnyedén,
Reám emelte nyilt arczúlatát
És hallgatott a szent falak között. —

Hozzája lépve észrevétlenül:
Fénylő, szuró szempár fordult felém,
Majd visszakapta gyors tekintetét.
Köszöntve őt tovább vivém a szót:
‚Te hívatál barátom, itt vagyok!‘
„Jól van, — jól!“ válaszolt kedvetlenül
És szemeit behunyta hirtelen.
Elalszik tán. Leültem; csend leve.
Minő a csend, a haldokló körül!

Néhány percz mult s azt vettem észre, hogy
Csak tetteti s nem alszik a beteg;
Szemhéja szük nyilásán kémlelé:
Készülök-e távozni? Nem! s legott
Keményen szólt, — nagyot vetvén magán, —

„Oh, én roszúl, igen roszúl vagyok..!
Ugy szaggat itt... meg itt... meg mindenütt...
E gaz betegség még bizony megöl!“

‚Csak türelem, csak bizalom! — Hiszen
Még nem halál a terhes nyavalya;
Majd felemel, ki a kórágyba tőn!
Az Ur türő, kegyes; — hatalma nagy
Mely visszahivhat a sir széliről,
Hogy élj, örülj, s ő jóvoltát magasztald!
(Figyelmesen nézett rám a beteg.)
De életünk bizonytalan, rövid,
Nem toldhatjuk meg egy araszszal is;
Igy, bármikor hív és szólít az Ur:
Meg kell nyugodnunk bölcs határzatán
S eme fohászszal hunyni bé szemünk:
Atyám, kezedbe tészem lelkemet!
(Nagy visszatetszést szültek e szavak.)
És látod, sok, sok bú, gond és baj ér!
Hol bujdosunk, az élet útain

Könyek boritják a nyomot; — s kezünk
Sajgó szivünkre nyomva szüntelen.
Szeretteinket a sír fogja bé,
Szemünkre köd, lelkünkre bánat ül,
Zord, puszta lész az élet és világ.
Elfáradtunk, fejünk aláhajol
S magunk sohajtjuk ezt: elég, elég!
Jól is van igy! — A porba tér mi por,
A halhatatlan: Istenhez siet.
Valóság lesz remény, vágy, sejtelem,
Mélység, titok megnyitja kebelét.
Mi a halál? uj élet utja az,
Holott tartóst nyerünk törékenyért,
S bibort öltünk a szennyes rongy helyett!'

Ekkor fejét felkapta a beteg,
És képiből kikelve szólt vadul:
„Hiszed te azt, mit itt nekem beszélsz?"
‚Hiszem!' rebegtem és megrezzenék...
A kitörés váratlánul esett,

S ijesztő volt, szó, arcz, szem egyaránt.
„Bolond vagy...! mégse, oh te nem hiszed,
Nem hiheted e zavaros mesét...!“
S a csont-kép próbált rám mosolygani;
(El nem felejtem e szörnyű, ez álnok
S undok mosolyt, melylyel megnyerni a
Hitetlenségnek engem, ő akart).
És folytatá: „adj jelt tehát, ha tudsz,
Mutass nekem: ki onnan visszajött,
Hogy tőle halljam, ott tulnan mi van?
Képmutató, álnok pap a ki vagy!
Gonosz játék, melyet velünk ti űztök!
Hirdetve azt, mi bántó s képtelen.
A kisded, a mint ért s figyelni bir:
Rettegtető, nyügző tan rabja lész;
S menekni nem bir ifju, férfi s agg,
Élő, haló ama nyomás alól!
Oh ez se, az se! rémet, árnyakat
Mutattok ennek is végperczein!“
— Gyengült a hang, a fő alásülyedt. —

‚Szegény testvérem, eszmélj, csilapulj!
Félre beszélsz! a láz zavarta meg
Nyilván eszed, s onnét e zürzavar...
Ösmértelek, erkölcsös és szelíd,
Istenfélő valál te s nem gonosz...‘

„Nem ösmerél! — Istentelen valék!
Olyan, minőt e szó jelent neked!
De mely nekem csak ezt tevé: okos.
— Rövidlátó! — minőkből a világ áll!
Szemedben úgy-e, az mind jó s igaz
Ki a bíró s törvény előtt nem állt,
Vagy nem volt a pelengérhez kikötve,
S nem bélyegzé meg a közvélemény?
Ki rendes, a szabályt nem hágja át,
Ki áldozó, alamizsnát ki oszt
S a templomban buzgón imádkozik?
Hahaha! én jól játsztam; a szerep:
Gonosz levén, igaznak látszani!
S a megbánás nem háboríta; — volt

Étvágyam, álmam és becsületem.
Éltem... kaczagtam...! egy két óra még,
Midőn lejátszom a bohózatot:
S mindennek vége, vége lész örökre...!
Nincs semmi! és nem is kell! — hit, jövő,
Remény, megvetlek én s elútasitlak...!"
— Igy szólt, de szólt nagy háborgás között.

‚Boldogtalan, mért nem vagy hát nyugodt?
Mi e vivódás, e kétségbe'sés:
Mely hányja, tépi bőszült lelkedet..?'
. . . .
Nem folytatám. Hosszú szünet leve...
A mécs ingó világa mozgatá
Az ellenző árnyát az ágy felett.
Verejték lepte a kór homlokát,
Lélekzetét fuldokva szedte; nagy
Nehéz harcz volt, mit látszék küzdeni,
Vergődve mint a rémült skorpió,
Mely vég, halálos csípést tőn magán.

Mozdúlatomra felriadt... merőn
Nézett reám, s felém nyujtá kezét...

‚Boldogtalan, miért nem vagy nyugodt!
Felelj meg e kérdésre tenmagadnak!
Mondod, hogy jól tevéd a mit tevél:
Emlékidből végy hát enyhületet!
Üres beszéd: hit, lelkiösmeret?
Fogódzál a guny- s tagadásba! — Im
Itt a világ, tartson meg a világ!
Mi háborit, ha tulnan semmi sincs?‘

Felkeltem ágya széliről: de ő
Reám szökött mint a vad, és kezem
Rekedt kiáltás közt ragadta meg:
„Ne, oh ne hagyj itt vallás embere!
Oh hallgatom már, hallgatom szavad!
Irtózom... félek... s nem tudom mitől...?
Hah, mondd meg: mit tegyek? hová legyek?“

S mondám: ‚Bízz'!' — „Nem merek!" — ‚Higyj.'
„Nem tudok!"
„Taníts meg rá: mikép kell bízni, hinni?
És... távolitsd el... innen... a halált...!"

Kezem folyvást szoritva, hátradőlt,
S inkább nyögött, sírt, mint szólt a beteg;
Nem fedte már verejték homlokát,
Ónszínüvé változtak a szemek,
S körültök ott, hol a köny utja van,
Fényeses, vörhenyeg szalag vonult,
S az arczot gyenge csuklás rángatá...
E száraz sírás iszonyú vala!
Láttam: hogy véglobbot vet a kanócz,
Hogy szólanom kell s gyorsan... a midőn
Remegni kezdtek a tagok, s belém
Fogózva még inkább, a kór nyögött:
„Nem, — nem megyek!". — De elment, halva volt.

* * *

Kivéve a halottéból kezem:
Egy székbe rogytam... elhagyott erőm
A borzalom s felindulás miatt.
A jelenet mélyen hatott reám...
S némán ülvén az éji csendben ott:
Szél-lebbenést gondoltam érzeni;
Szines felhőt látott behunyt szemem
S egy kéznek ujját a felhő között.
Elmémre sok, nagy gondolat tolult:
Élet s halál... lélek s test... öntudat
Meg nem haló, fulánkos férgei...
Örök biró... itélet s fizetés

Karácson estéjén.

Nem hallod-e? kopogtat valaki...
Told hátra édes anyjok a reteszt!
Setét van künn s erősen fú, esik...
Ereszd be a szegény utast, ereszd!
Boldogtalan kinek ma útja van,
S ott éri a szent est hol idegen...
Csak erre, erre! bátran, egyenest, —
A szó elég jókor lesz idebenn!
— Ah, ifju s vándor mint a mi fiunk!

Isten hozott! oldozd le saruid' —
Jól ég a tűz melengesd fel magad!
Szemközt fogott a csapkodó vihar:
Hajfürtöd a két orczádhoz tapadt!
Hja, szenvedés az útas élte most..!
Szél ostóra s köd a kisértete;
Ember s hajlék öröm reája, kit
Éhes, vonitó vad kisérgete.
— Nem jársz-e künn te is szegény fiunk?

Elébb, elébb! ugy hátra mért vonulsz?
Tied köztünk az asztalnál a hely;
Szerény tálunk mellett bor és kalács,
Elégülj meg, vidúlj fel s ünnepelj!
Vendégünk vagy; szállást ad e fedél,
S alatta szél — hideg, ne félj hogy árt!
Megosztjuk a mi jót nyerénk veled,
Nyujtsd közelebb azt az üres pohárt...
— Hol ünnepelsz te most — jámbor fiunk?

Aztán beszélj hadd halljam a szavad,
S hogy ifju szívednek mily álma van?
Nagy czél után kellett eredned, a
Széles világnak ily fiatalan!
Élnek-e még szüléid, a kiket
Ugy érdekel szerencséd és bajod?
Hazafelé fordúl-e már utad,
Vagy a tiéid még messzebb hagyod?
— Mikép az a mi kedves, rosz fiunk!

Mert úgy van az! oly balga a szüle:
Hogy a fiak serdült korára vár...
Akkor kiszállanak... S árván marad
Üres fészkében az anyamadár.
Bár szüntelen fáj, fáj... ilyenkor ont
Az a hiány legkeserűbb könyűt:
Midőn az édes vagy szent alkalom
Nagyot, kicsinyt a háznál egybegyüjt...
— Mikor térsz meg mi várvavárt fiunk?

Mikor telnek be édes álmaink..?!
Ugy lenne majd végóránk is nyugott...
De im éjfélt üt, — a hivő világ
E nagy s dicső ünnnepre eljutott: —
Hogy reggel uj, szent érzések között
Hallhassuk a váltság örök szavát:
Hajtsuk fejünket nyúgalomra most; —
Jer, a vetett ágy vár... jó éjtszakát!
— Jó éjtszakát mi szeretett fiunk!

1863.

Jer, jer, s a dűlőkön tekints el!
Járd bé a halmot és mezőt:
Mely máskor annyi drága kincscsel
Biztatta a szántóvetőt.
Hajlott kalászban, habzó fűben:
Remény mosolygott teljesülten.

Pusztán leled most a vidéket.
Elszomorít tekintete . . . .
A rét, hamvas mikép az égett,
Nincs fűszeres lehellete. —
S mely ingyen, búján terjed a gyom:
Sikertelen küzd, hogy fakadjon.

Midőn a hűsebb est alájő,
S csendesség van távol közel:
Nem a megért, ingó kalászfő
Mely hallhatón zizeg, neszel...
A fű torzsát metéli, ortja
Bogaraknak nyüzsgő csoportja.

Ez, nem az ősz várt pusztasága,
Melyből a pajta megtelik;
Midőn a megfáradt barázda
Pihenni vágy kikeletig,
S hasznáról, mit a gazda vett el:
Kövér, szines tarlója a jel.

Csapástól most a föld kietlen!
Az élet érverése, áll;
Vénség az ifjú kikeletben,
A termő nyár ölén: halál,
Melyben mi él még, sorvad, elvész...
— Az Ur dorgál, övé ez a kéz!

Ez int s meddő az éj, a hajnal,
A felleget szél hajtja szét;
S tüzes nyillal lövetve nappal
A tikkadó föld kebelét:
Ezt megrepeszti hosszan, mélyen..
S szivünk gyötrelme szól sebében!

Ki fenn, szarvat szoktál emelni:
Alázd meg oh ember magad!
Erőd, nagyságod íme semmi...
Mit gőgöd oly gyakran tagad!
Mért állsz tétlen, csüggedve, némán:
A pusztulás rideg tájékán?!

Az Ur erős, igaz — nyomorral
Ő a ki sujt, ő a ki int:
De jó is, — bölcs gondjába foglal
Mindent mi van: nagyot kicsinyt;
Ott áll az ember, porszem, fűszál.
Őt ismerd, féljed s benne bizzál!

Bércz és lapály.

„Hallgassátok meg szavunkat,
A kik fenn a bérczen laktok!
Holott köd jár, rövid a nyár,
Közel felhők méhe csattog;
S megfelézi a fukar föld:
Mit a szorgos kéz belévet;
Nappal terhes, éjre félős; —
Iga, tengés, kín az élet.

Fogadjátok meg szavunkat:
Száljatok le a lapályra!
Termő partok közt foly itt, a
Folyamok gyors, népes árja. —

Gazdagulni, boldogulni
Vár a sikság, a fenyér lenn;
Jertek, jertek lakni hozzánk,
Legyünk egy són, egy kenyéren!

Nyereség lesz együtt élni —
Mély aknában kincset ásunk,
Őszveszántjuk mezeinket,
És közös lesz garmadásunk.
Tér vadából, tó halából
Meg nem csonkúl a jogos rész;
Egy pohárból isszuk a bort:
Mikor szivünk bánatos lész.

Jegyet hordtok, s ez mutat most
Makacs, érdes, elvonult fajt;
Kemény erkölcs, durva köntös
Lágyul, enyhül s finomul majd.

A szilaj fiu lovag lesz. —
S hó nyakára, a magaslat
Megszelídült vadgalambja,
Selymet illeszt, gyöngyöt aggat.

Megmutatjuk városinkat,
S bámulat visz rajtok által;
Bennök minden szép, merész, nagy,
És határos a csudával!
Láthatjátok csarnokinkat
Uszva fényben, rakva diszszel;
Hol zaj, illat, lakma és élv ...
Melyet boldog a ki izlel.

A világot, nagy világot
Mi fedezzük fel tinéktek;
Uj a lég is, uj a föld is,
Melyet szivtok, melyre léptek!

Mért kövön, mohon sanyargni?
Ülni szük völgy börtönében?
Jertek a lapályra lakni...
Itt az élet, itt az éden!"

„Értjük: a sík mily derüs, dús; —
A folyam bő, népes és gyors;
Mennyi áldás, fény, dicsőség!
S mindazt birni: kedvező sors;
De közöttünk nincsen, a ki
Kérje nyiltan, lesse titkon;
Itt kivánunk élni, halni:
Hegyeink közt, halmainkon!

Jó nekünk a régi erkölcs,
Büszkeség az ősi bélyeg,
És a köntös, mit apáink
Ránk hagyának, viselének;

Szép az ifju arcza, bátor
Nap elfogja, szél kifujja;
Hadd legyen csak vadvirág, lomb,
Lányainknak koszorúja!

A sovárgott boldogságra:
Sok és drága, mind kevés még;
Életünkhöz, örömünkhöz
Több van annál: van elégség;
Szíves munka díja, haszna
A barázdán visszatérül,
Értt gyümölcsöt hullat a fa,
S méz csorog le törzsökérül.

Birjátok a czifra várost!
Minket nem von csarnok, oszlop,
S lázas óra, mit a dőre,
Az éjből a nappalhoz lop;

Nem sovárgunk kényelemre,
Sanyar, tűrés szokva nálunk;
Szokva harcz, vész; — reng az erdő,
S nyugodalmas benne álmunk!

Olyan édes a mienknek
Tudni e tájt völgyet, ormot!
Hű védelme, hő szerelme
Sziveinkkel egybeforrott.
Rázkodjék meg bár az ég, föld,
A hegy a rónára dőlve:
Senki meg nem hűt iránta,
Nem szakaszt el semmi tőle!“

A boriszához.

Világodat ki vígan éled!
Királyilag s nyugton fecsérled
Mit a fukar percz osztogat;
Mig más lenéz, megró, elítél:
Oh én irigylem sorsodat!

Bolondságban bölcs, dús szegényűl,
Szerencsés vagy szerencse nélkül. —
Nyugton ballagsz járt útakon;
Nem futsz az ingovány lidércze
Hiú remény után vakon.

Vágyad könnyen s gyúltába' czélt ér:
Hajt a borág, — s a csalfa czégér
Lóg mindenütt, unszol, becsal...
Belől fogad szép szó, tüzes szem,
Vár a kedvet-szító ital.

S még némán ülsz, nem nyúlsz borodhoz:
A jó sors víg barátokat hoz;
Valamennyi korhely, de hű:
S minő órák! mint tombol a szív...
Ha szólni kezd a hegedű.

Megszépül a világ s kitárúl...
Szivárvány int a láthatárrúl,
Zöld ágon ül dalló madár;
Örömben reng a tiszta csermely
S a szellő azt susogva jár.

A bor s a jókedv árja pezsdűl
Szép, szép az élet mindenestűl!
Útán, mely rózsás, egyenes:
Igazság, béke csókolóznak...
Hibás az, ki hibát keres!

Hol volnának szirtek, mocsárok?
Nincs itt kétség, nyomor, seb, átok.
A más mellére nincs ki hág...
Olyan jó s boldog minden ember...
Éljen e szép, dicső világ!

Igy. — S elszunyadsz a csárda padján,
Kemény az a diófa, — hagyján!
Elég finom pelyhhel tömött
Párnán ohajtják a te álmad,
Mely ringat lágy karok között.

Igyál... igyál. Boldog halandó!
Lehetnék bár hozzád hasonló:
Olyan, ki a pohárhoz ért;
Fagyos józanságom cserében
Odadnám a hő mámorért!

Csalódni és szunyadni vágyom...
Hogy az élet mindig ne álljon
Torzképivel szemközt velem;
Mert kín mindent érezni, látni
Igy józanon, igy éberen.

Küzd sok nehéz kérdéssel elmém,
A bog csalárd végét ha lelném:
De bontva, még inkább kötöm;
El-elhagyom, meg ujra kezdem....
Munkámban nincs süker s öröm.

Remegve várom a majd mi lész;
De hallgat a szó, nyugszik a kéz
Mely rögtön alkot s romba zúz;
A multat kérdem a jövőről...
De nincs tanács, nincs kalaúz..!

Gyötrődöm és lelkemre gyűl sok.
Az álló ködben, mely körűl-fog
És nem vonúl alá se föl:
A gondolat... a gondolat hajh
Az észt rabolja el s megöl!

A hajó.

Megszünt már a vihar, felhők nem dörgenek,
S még zúg a tenger, e tajtékzó szörnyeteg
Keblében, a melyet a szélvész fölzavart:
Önerő táplálja a rémes zürzavart.

Hol a hajó: mely a habok gyüremletén,
Az örvények felett átsiklott könnyedén,
S vitorla-szárnyakon vigan repülve ment?
Hol a kevély s erős hajó...? temetve lent!

Derékban heveder szorítva s védve pánt:
Pontos kormánya volt s ügyes, ki véle bánt;
A szélbe sokszoros vitorlát fejte ki;
Nagy s drága kincseket titkoltak rejteki.

Kik a hajót birák: vidáman, délczegen
Járdaltak a szellős, napos fedélzeten;
De a nyirkos fenék deszkái közt, alúl
Zord képű emberek ülének szótlanúl.

Habár közel, mily más világ az ott s ez itt!
Mig járja a hajó vizek sík mezeit,
Melyet kimond az ajk s titkon az elme sző:
Hang, vágy és gondolat mind oly különböző.

‚Mily pillanat! most kél a nap...! s ég, viz kigyúl...
Káprázik a szem s a lélek, csudáitúl!‘
„Az ég boltját homály vagy fény borítsa bár:
A szűk hajóüreg nekünk a láthatár!“

‚Elmult már ennyi nap... elmulva annyi még:
Feltűnik a part, rév s az ösmerős vidék...‘
„Mindegy: ha tán nyugodt öbölbe zárkozunk,
Vagy a nyilt tengeren kóvályog árboczunk!“

‚Színt vált a víz... im a nap arcza mint tüzel...
Félő: hogy változik... hogy a vihar közel...'
„Mily lomhaság! hajónk alig lendül s megyen
Az éjjel még kemény tánez lesz, — de hadd legyen!"

‚Kitört a vész! ropog vitorla, és kötél...
Munkára a ki bir, helyére a ki él!'
Szorúl a szív, de a válságos pillanat
Erőt fokoz s ijedt bátorsággal ragad.

„Szél s tenger összevész... szegény naszád, neked
Szerencse, a vitát ha végig nézheted!"
És minden arcz nyugodt, minden kar öszvefont; —
Egykedvün nézik: hogy a gyilkos ár beront.

S mig összeütnek a zajgó hullámkörök:
Valami ugy kaczag, sikoltozik, hörög....
Mily zakkanás, robaj: midőn, a vad futam
Közben, egy-egy sulyos horgony alázuhan!

Őrvény fogadja be az olcsó s drága sulyt,
De a haszon kevés, mit kidobása nyujt;
A lég örvényzik fent, alant a mély özön...
Sírnak... kiáltanak... nincsenek eszökön.

‚Lohadj hullám, lohadj! fáradjatok szelek!
Oh éltem s kincseim, mikép is mentselek!
Csupán egy deszkaszált: gyarló, kétes tutajt,
Min a szél valamely sziget partjára hajt!‘

„Zuhanj hullám, zuhanj! kaczagjuk bősz dühöd,
Melyben e nyomorúlt hajót hányod s ütöd.
Nyisd fel mélységeid szilaj, sötét elem:
Benyelsz, elveszni látsz, — de félni... félni nem!

Élet, halál? velök minket alkudva láss!
Mit nyujta, mit vesz el? könnyü a számadás...“
És szörnyü: mig együtt pöröl, — kiált s felel
A lázongó tenger, a lázongó kebel!

Hallá a mélység e merész, vad szózatot,
S ingerlé tán e nép, mely meg se borzadott,
Vagy rokonszenv hatá meg a borzalmas árt:
Mert annyi zord szivet rögtön karjába zárt.

Hol a kevély hajó, mely mint madár repült?
Boldog, boldogtalan népével elmerült...
A vész felhői már csak távol dörgenek:
S még zúg a tenger, e tajtékzó szörnyeteg.

A madarak módjára.

Az idő már őszre fordult,
Erdő lombja gyérül. —
Magas fűszál virradatra
Megőszül a dértűl.
Ki egy nyájas kort, szeretve
És dalolva végze:
A madárnak szél- s esőben
Omlik egybe fészke.

Tavaszkor, a szép de múló
Idő érzetével:
Szárnyasoknak fürge népe
Nagy sietve fészkel.

Édes vágya teljesültét
Epekedve várja...
S alkot, épit hevenyében,
— Madarak módjára.

Ez, megszáll a zöld vetésben
S rög megett tanyázik,
Gyenge bástya, mely esőben
Könnyen széjjel-ázik.
S mit a szél is földre hajlit,
Elmetél a sarló:
Búza szára oly törékeny,
S oltalomra gyarló.

Az, lakást a kert zugában
Csak közelre néz ki,
Nincs gyanúja, mely lakatlan
Tájra menni készti.

Erősségül hordva tüskét,
Kényelemre pelyhet:
Megvan a lak, — benne minden
Megvan, a mi kellett.

Úti sár a fészke ennek,
S nem törődik avval:
Hogy a melyre felragasztja:
Magas, ódon a fal. —
Annak, jó a tó vizére
Törve hajló gyékény,
Hányatván a szél s dagálynak
Vészes, csalfa kényén. —

Az idő már őszre fordult,
Nap világa hűlve;
Bús az élet arcza, gyorsan
Omlik össze müve.

S a madár, bár lássa fészkét
Eltiporva földig:
Épitménye pusztulásán
Meg nem illetődik.

Mihelyt elmult a komor tél
S pezsg az élet árja:
Őt, az erdő, lombos ágán
Édesgetve várja;
Mihelyt a sziv hő, családi
Érzelemre gyúlad:
Maga is, a maradék is
Könnyen rakhat újat.

Gondja, tiszte nem soká tart,
S nincs szivére kötve:
A jövendő nemzedéknek
Bármi sorsa, üdve.

Felnövelvén a kiszállni
Nyugtalan családot:
Ennek ajkán nem leend ő
Átkozott, sem áldott.

A nyomort, a maradéknál
Nem tetézi szégyen:
Hogy az ősök alkotványa
Csorgó, düledékeny.
Nincs ok a kimultak álmát
Háboritni váddal:
Hogy megronták a jövendőt
Léhaságuk által. —

Az idő már őszre fordult,
A fa lombja sárgul;
Madárfészek elhagyatva
Lefordúl az ágrul.

Meg-megzúdul a fagyos szél
Gúnyoló nótája:
— Balga nép, a percznek épit,
Madarak módjára!!

A szeretet.

1863.

Felkölt az inség zordon angyala,
Parancsát osztva bősz szolgáinak;
És a sötét had el-szétnyargala...
Pusztitni gyors, erős, — engedni vak.
Járvány, égés: tanyát, várost keres,
Halmot, mezőt a rekkenő aszály:
Hogy a midőn gond, baj már is feles:
Kenyér nélkül maradjon annnyi száj.

— Hah, mily szín lész az emberen, midőn
Elhullni látja mint Jób, nyájait!
S nem állhatván a lángoló tetőn:
Ajtót korom-, füst-, zsarátnakba nyit!

Gyönyörködöm: ha jobbat vár, mikor
Csak változást hozok rá uj bajúl; —
És ő rendet, jogot lábbal tipor,
A fájdalom miatt megszilajúl.

S nyujt-e vidúlást hegy, völgy képe? Nem!
Réten, barázdán kisül fű, kalász;
Lész nyilt keblével a föld éktelen
S önhamvában feloszló hulla, váz.
....Imát hallok: mely kárhozik, tagad,
Kaczajt üt ajkam, hogyha láthatom
Az embert, mint éhes fenevadat
Verekedni egy íznyi falaton!

S hozott bajt, kínt de a setét öröm
Korán volt a megsujtolt emberen —
Nem bírt mozditni a határkövön,
Hogy sziv szivhez legyen hült, idegen;

Az érzés nyugtalan felrezzene.....
És rendbe hozni, mi feldult, zilált:
Kinyult a munkás részvétel keze; —
— Az ember szenved, a testvér kiált...!!

Levél, szirom ha csüggedt, halavány,
És szomjuság epeszti a kehelyt:
Kicsíny a csepp, mit a nap hajnalán
A szánó ég szül és a földre ejt;
Kicsíny a csepp, de áldott, enyhitő,
Egy-egy nap élte biztositva van,
Míg felleg gyűl s jön a régvárt idő,
Melyben eső hull csendes-gazdagan.

Hull a köny is... szünik milljók jaja,
Világ gyúl a nyomor vermén, alant;
Megnyílik a paloták ajtaja,
Behíva meztelent, hajléktalant.

Megindulással van szem, szív teli...
Nagy és kicsiny, szegény s dus egyetért;
A kalibák lakója megszeli
Az éhezőnek barna kenyerét.

Ah, e nehéz seb közösen sajog...!
Mi egynek árt: mindnyájunkat fogyajt,
Ragaszkodást szültek nyomor, bajok,
S megosztunk most fájdalmat és sohajt.
Hadd hivja vissza bősz küldötteit
A rontó szellem, szégyent a ki vall...
Nem, nem! a legkisebb se vész el itt!
— Im az oltár, hű áldozóival!

S kiben mindennek teljessége lett:
Szent égi láng! magasztos hatalom!
Jelen van az áldozók közepett
A Múzsa is e szerény lapokon;

Tömjénnel jött fénylő oltárodig,
Honnan minden, mi nagy, szép s jó, ered, —
Kiben áll a világ s megtartatik,
Te égi láng: szeretet, szeretet!!

Jóczik Jónás futása.

(Saját naplójából.)

Türjek még tovább is? nem! holnap megszököm!
Hadd vesszen mindenem, tüzhelyem, küszöböm...
Ez biztos lakozást ugy se nyujt már nékem,
S hatalmat vesz rajtam annyi ellenségem. -

Kik, mik? Nevöket is emlitem nagy-félve:
A sok gyüjtő, szedő, kérő s több-eféle;
Meglopnak, rám törnek kifeszitett ívvel,
Nem kéziv, de az is gonoszul veszít el.

Mindig, mindig fizess, alapíts, adj, segélj!
S tudják szóval: szent czél, s az áldozat csekély..
De nekem nem elég a köszönöm-kamat,
Féltem a huzástól pénzemet, fogamat.

Nem oly régen történt az én megromlásom,
Hogy igy vagyok, eme keserves rováson;
Mentve volt e kegyes csapástól a házam,
Attól hermetice magamat elzártam.

Azt, a ki kérni jött, kéréssel előztem,
Kárvallott, káromról hallott panaszt tőlem;
Köszvényes volt? engem a nyilalás szúra,
És békével elment.... hasonszenvi kúra!

Ha láttam, hogy jön a legátus vagy barát:
Nyakamba keríték valami rosz harát;
Eléjökbe mentem; s míg mosolygtam titkon,
Sajnálkozva mondám: nincsen az úr itthon!

Lutherék, Kálvinék legyenek áldottak:
Hogy egy tudományban meg nem állapodtak!
Igy bár melyik részrül került az egyházfi:
Ez vagyok... az vagyok.... el tudtam odázni.

Ki jól rejtőzködvén, jól élt: az én voltam,
Nem adtam, nem kértem, nem forogtam szóban;
Hanem jött a csapás, még pedig egyszerre....
El valék árulva, fel valék fedezve!

Nem tudom: ki által történt ez, s miképen?
Versirást nem űzök, nem jött ki arczképem;
S im Pest- s Bukurestben ösmérve van most a
Jóczik neve, czíme, lakhelye s a posta.

S özönlik ív s levél, — szakasszunk fel egy párt, —
Ösmert buzgósága... no hiszen csak azt várd!
Más: jótékony album, tüz, viz, sáska ellen,
Tiszta jövedelme... a zsebedbe szellen!

Barátim unszolván: im ez elmezsengék...
Hadd élvezzék azok, a kik úgy esengék;
Rég érezzük hiját egy toronyórának...
Biz azt én is érzem, — jó lesz, ha dudálnak!

Harangot öntetünk, orgonát hozatunk;
Erdőt, nádast irtunk; csatornát vonatunk:
Mert malmunk van, de viz nincsen a zsilipen...
Mind szép lesz, mind jó lesz, — az Isten segitsen!

Hát ez mi? bő s hosszú, — fagadjunk pap írja
Csupa kenet s locus, — szinte fog a zsírja;
Próféták szelleme, szentek szava, vére,
Beh könnyen is ütnek ma kótyavetyére!

S mit a posta-iszák ilyen rémitőn önt:
A levél göngygyé nő, majd csomag lesz s bőrönd;
Kép, naptár, könyv... s minő szép szóval kisérik·
Summája: hogy mindezt eladottnak nézik!

Végre a bőröndnek keze nő, meg lába,
S ember képében lép a lomos szobába;
Levelét rejtélyes arczczal pótolja ki:
Bujdosó,... számüzött.., egy hires valaki...

Íme a segélyív... hadd lássam!.. hm! kérem
Méltassék leülni itt a bőrös székem!
Mert mégse tréfaság, modor, ábrázat, hang,
Mind erős bizonyság: itt nagy férfi lappang.

S megyénk legjobbjai segélték emberem,
A nevet s kézirást nagyon jól ösmerem!
10, 50, 100 forint... engedelmet kérve:
Húsz pengőt csusztattam én is a kezébe.

Bujdosó nagy férfi! ha még megkaphatlak:
Tudom, hogy melege leend a hátadnak!
A gaznép! ez minden cselt, utat jól tud, lát:
— 1, 5, 10-hez maga jegyzett egy-egy nullát!

Ily dolgokat érünk, most különös láz van,
A sok húzás vonás, „nyomúl csatárlánczban",
Mintha bizony ugy is, — hogy veszne a magva!
(Kinek? minek? a lap itt be van szakadva).

Uszoda, vivoda, kóroda, szálloda,
Képezde, zenede, — adj ide, adj oda!
Könyvtár, képtár, magtár, annyi tár markot tár:
Im, válassz, ha tudsz, hogy melyik vízbe halj már!

Az épitő, mint az irásból is látni:
Hajdan leült elébb pénzét megszámlálni;
Ma nem vetegetik: mi mibe kerülhet?
Birja még szuszszal a jámbor könyörület.

Hottentotnak orrát fóka elharapja,
Müncheni sörház lesz víznek áldozatja,
Meggyúl a kirnolín szeles ballerínán,
— S... emberiség mozdúlj! ez gyors segélyt kíván!

És panasznak zsémbnek
Nincsen hossza, végi;
Szent-iványi ének...
S nem is írom én ki.

Azt se: mit tanácsolt
A futásnak éje?
Úta: hová s hogy volt?
Maga hadd beszélje.

Itt vagyok, a hol még sohse voltam, Pesten;
S vele máris eltölt mind lelkem, mind testem;
Ember legyen bárki, hogy meg ne csábúljon...
— Gonosz fátum kisért már jövet az úton.

Gyors-kocsin utaztam; ültünk rajta hárman:
Én, egy pap, meg egy nő: szép, hallgatag s gyászban;
Ki ő, mi ő? hol jár ilyen képpel s korral?
Megtudtam, szólván az ügyes konduktorral.

Árva s vagyontalan; ....N. hősnek leánya,
Segélyt nem fogad, — de van egy briliántja...
Minek mondjam tovább?... jaj nekem bolondnak...
Kit réz- s üveggel oly gonoszúl befontak!

Későn érkezénk meg; — bérkocsit kiálték —
— Oh csak másnap sült ki az átkozott játék! —
Soká vitt, sokat kért a kocsis, — fizetem....
Hát a korcsma ott van a másik szegleten!

Majd szállást fogadván jó távol és félre:
Üdültem, — senki és senkit nem ösmérve;
Nagy város: nagy erdő; mi egy ember s egy fa?
— Tegnapi szép remény oh mint füstbe megy ma!

Elért, elért mitől otthonról futottam,
Oh én eső elől csorgásba jutottam!
A pénz-kiszórásban itt lehet csak részed,
A hol a koldulás kitanult művészet!

Otthon kértek sírva, kalap-véve, rongyban,
Itt kérnek mosolygva, keztyűsen, bársonyban;
Asztalnál iv kering szorgosban, mint a tál,
Itt adj! amott mindegy: adtál vagy nem adtál!

Tekintélyes férfi s delnő kerül eléd:
Bizony megszaladnál, ha nem szégyenlenéd;
Hanem a torturát ki kell állnod végig,
— S hej, hamis modoruk van ilyenkor nékik!

És így megy mindenütt, utczán és estélyen,
Fördő-, szinház- s zöldben, ember ne reméljen!
Im, ma, asztaltársam, kit én másnak véltem!
Félrehí;... könyvet írt... és fizettet vélem!

Ott hagyva a rongyos korcsmát nagy haragban:
Magamat a Körbe rögtön beirattam;
Elegáns nép: s mindjárt akadt ösmerősöm,
Időmet itt nóbel mulatságban töltöm!

Örültem, hogy épen nagy vadászat készül,
Invitálva levén magam is vendégül;
Mulatság és ingyen... ah már fordúl sorsom...
— S más nap künn voltunk a sík pusztán, a sporton.

Gyönyörü reggel volt, — a táj ék megéledt, —
A népesült tanyán vig mozgás, zaj s élet...
Itt lovat nyergeltek, ott ebet czórkáztak
Repesett a szive sok boldog vadásznak.

Magam is örülvén: kiszalad a számon:
Dicső, dicső! s nekem, ki először látom!
Ugy? szólt egyik kutyász s végig mért mosolygva;
— Én nem láttam semmi roszat e dologba'.

Kezdődött és folyt a nagyszerü vadászat:
Nyúl ugrott fel s erre száz eb neki lázadt;
Száz eb és hatvan ló, lovas ugyanannyi
Kezdett a nyúl után szörnyűkép rohanni...

Jól forgott a füles; egy óra, két óra...!
Sántúlt ló gazdája felpattant más lóra;
Jobbra... balra... vissza... tüskén, bokron s árkon...
Körülte... utána... par força... minden áron!

Ebgomoly képződik... megvan! ah!... lehetlen!
Öröm s villanyos fény gyúlad a szemekben;
Kéz törik, láb törik, ló- s embertag marjúl,
Eh, szót se érdemel... hanem a nyúl... a nyúl...

És ott feküdt a vad, — körülte a falka, —
Nyúl, valóságos nyúl...!! Meg van füle, farka...
S a mosolygós ember lemetszvén a farkat:
Felém indúl vele, — valjon mit akarhat...?

Megsúgja szomszédom a lovagló sorban:
Vegye el s fizessen tiz forintot gyorsan...!
Nevetség tárgya lesz... ne nézzen oly görbén..
Elő a tizessel... ez itt szokás, — törvény!

Elveszem az izét, s mig forgatom, nézem:
Az a kutya-ember elteszi a pénzem....
Oh, számomra sehol sincs hát menedékhely!
Van mindig ki húz, nyír, van ki koppaszt és fej!

— — — — — — — — — — — — — —

Ugy kell neked Jóczik!
A hátad borsódzik
  Az adakozástúl;
Emberség s becsület,
A mit kiván tőled:
  Megvonod galádúl
Rest többet fáradjon,
Fukar többet adjon:
  Büntetés ez s jól van!
Aztán hol járt, mint járt?
Megolvassuk mindjárt
  E hires naplóban:

A drága fővárost oda hagytam végre...
Vasúton voltam már, utam Bécsnek véve:
A vaggonban nyájas tisztes ur ült mellém,
Beszélgettünk; — gyárnok vagy bankár, ugy sejtém.

Tárgy volt: szesz, vas, kőszén, czukorgyár stb., —
Valamit bolondul találtam kiköpni...
S hogy à propos: láttam a mozdúlatárúl...
És kisült: hogy sensal s actiákat árúl!

Nem kell tovább vasut; már tornya is látszott:
Mégis alig hittem, hogy elérjük Váczot;
Hol, — mely épen indult — gőzhajóra szálltam,
Izzadtan, lihegve, — boszúsan s ziláltan.

De itt is azonnal kedvetlen hírt hallánk:
Azt, hogy egy gépfűtőt képen csapott a láng;
Szegény!... s egy philanthrop segélni kivánja...
Ég- föld- s viznek most ez divatos járványa.

Átkozott hely ez is, olyan mint a másik!
Maradnom kellett a közel állomásig,
Hol a partról mondám: sülyedj el miattam!
S pénzem, kicsibe mult, hogy meg nem sirattam.

Fuvarost béreltem, — megadva a mit kért, —
Napjára tartással, huszonöt forintért, —
(Gaz tolvaj! ettől se válhattam meg szépen,
Váltóban alkudtunk, s követelt uj pénzben).

Hová megyünk uram? Hajts, a merre tetszik!
Ott hálunk meg, hová elérhetünk estig;
S kisvárosi korcsma kapujának szárnya
Nyilott meg előttünk, hogy az éj leszálla.

Fl voltam törődve s rögtön lefeküdtem,
De pokoli robaj indult meg fölöttem;
Mi az? hát tánczterem, benne pedig bál van:
Legyen szerencsénk ott, instáljuk alássan!

Felkelés kegyetlen, mulatság izetlen...
De már dühben valék, s fizettem... fizettem;
Nagyon megszerettek... meghúztak... megkaptak
A dongó-egyletbe, s casinói tagnak.

Z— falvára értünk harmadik nap délre,
S oda csakugyan a nyájas sors vezérle;
Régi jó barátom, — mint a mult időkben:
Karját, szívét s házát nyitá meg előttem.

Biztosan vehetek hát már lélekzetet...
És kiheverheti lelkem, mit szenvedett!
Nincs kérés, zsarolás, attól megvédni fog
A vendégszeretet és a vendégi jog.

Maga a szivesség a kedves házi nő;
Rend s jólét, — hát szobám csinja, csendje minő!
Velem minden lélek megosztja örömit,
Oh, mintha nem is most volnék először itt!

...Egy reggel valamit látok a pamlagon.
Mintegy oda hullva vagy vetve hanyagon;
Nézem, kiterítem... csinos horgolt paplan...
— De mért lettem rögtön ilyen nyughatatlan...?

A kandallón közel papir hever, — hadd lám:
Szegény nőrokoné... kijátsza... nyolczvan szám...
Tovább az ablakban toll és tintatartó....
Értem.... mily cselfogás! ez mégis lázasztó!

Esküszöm nem irok...! s im „benn a reggeli!"
Hogy tudjam meg most, ha valaki kémleli:
Hány szám van általam megrakva, beírva?
— Két szem porzót tettem gyorsan a papírra.

Hogy ment a reggeli? már nem emlékezem,
Látásom ködös volt, s lüktetett vakszemem;
S ködből, zűrzavarból kivált e határzat:
Rögtön menekülni, elhagyni e házat.

Az ívet megnézték: a porzó nem volt ott, —
Mint kötött rab, kit a véletlen feloldott:
Ki és el... ott hagyván e rövid levelet:
‚Gyorsan távoznom kell, pajtás, Isten veled!'

Ki s el...! nem az utczán: — a kerten s a bérczneK,
De zaj költ s késztett hogy mégis hátra nézzek:
S ime emelt karok s kiáltás megettem...
Üldöztek... futottam, s meg is menekedtem.

Este lőn, — s bár végkép ki valék merülve: —
Oh! mégsem a miatt rogytam le a fűre;
Végem, meg kell halnom...! s szememet bezárám...
Jaj, a vánkos alatt feledtem a tárczám....!

— — — — — — — — — — — — — —

Itt végkép megszakad
A Jóczik naplója.
Hova lett? nem látták,
Nincs semmi hang róla.
Tán előkerül még...
Azt bajosan hinném,
Vagy tán eszére tért:
Csuda volna szintén.

Naplóját megkaptam,
Ki is adtam híven. —
S most kegyes olvasó,
Felkérlek egy íven:
Hogy, semmi ne legyen
A tréfából hátra:
Adj nehány forintot
Jóczik sírszobrára!

Az esztendő végén.

Mint habja a sebes folyónak
Sietve zúg alá,
És nincs erő, mely a lezajlót
Visszafordítaná:
Nap nap után elment, betöltve
A megszabott határt,
S mi érezzük: hogy életünkből
Egy év megint lejárt.

És oh mily év volt ez! hozott ránk
Bút, gondot és sanyart…
Fejünkre gyászt tőn és szemünkből
Kínos könyüt facsart;

Mély csüggedésbe ejte gyakran
S hálót vetett elénk...
Àh, csuda volt: hogy el nem estünk
S meg nem emésztetének!

És mely nekünk vajmi kevés jót
De sok gonoszt adott:
Rideg szóban emlitsük-é, a
Lefolyt órát, napot?
Az évre hangos, terhes átkot
Kiáltva szertelen:
Emléke is legyen szivünkből
El-kitörőlve....? Nem!

Kényeztet a jó sors; — kevélylyé
Tesz, bün- s bukásba ránt;
A bajt, nyomort ösmérje keblünk
Gondos kertész gyanánt!

Ennek keze gyomlál ki onnan
  Nagy-sok mérges gyomot:
Mely annyi szép erény-virágot
  Növésben elnyomott.

Az Ur bölcs, jó, ő adja nekünk
  Az édest keserűt;
Amazt fogadd hálaadással
  Ezt gyáván ne kerüld!
Ő hordja e roppant világnak
  Örök nagy gondjait...
Öröm- s búban, élet- s halálban
  Kössön hozzá a hit!

Hangozzanak fennen szivedben
  Az erkölcs szavai,
Légy, a magas czélt nézve, ember,
  Keresztyén s hazafi!

Áldozz' hogy a szent láng ezer szív
Fagyát olvassza fel,
Tudj hatni, türni és szeretni,
Meghalni is ha kell!

Igy semmi nem szülhet szivedben
Aggályt, rémületet,
Lábad: oroszlányokra, s áspís-
Kígyókra vetheted!
Jöhet jó s rosz év; — bú, baj árja
A mely feléd rohan:
Megállhatsz minden rázkodásban
Nyugton és boldogan!

Egy könyv olvasása közben.

(1865.)

Midőn ezt a könyvet kitárod:
Hívd egybe nőd, fiad s leányod,
Mind, a ki lelkeddel rokon!
Komoly hangon olvasva nékik,
— Mig által-érzik, által-értik —
Mi írva áll a lapokon.

Becses könyv; — bár szerezve gyorsan;
De minden szó- s mindannyi sorban
Hevít a tűz, mely benne ég;
Csak egyszerű ecset-vonások,
De hogy megint csudálva lássuk
A bajnokok képét: — elég.

Sokáig állt hüvelybe' szablyánk,
Holtnak hittek, midőn csak alvánk
A tespedő idők szerint;
Mig álmunk, — a kürt-szóra — széledt,
És a világ az árva népet
Mint hőst látá s félé megint.

Gyorsan gyült a maroknyi tábor,
Az ellenség haladta százszor, —
De annak népe hazafi...
És a fegyver szörnyü sebet vág,
Halált hord az, ha a szabadság
S a hon szerelme huzza ki.

S mint vérhollót a sólyom vagdal:
Vivák, tépték gyors támadattal
Az ellent a bajnok fiak;
Harczolni sebben, éhen, fázva,
Győzni s halni nevetve, játszva:
Oly könnyű volt mindannyinak!

Tell bajnokit mig küzködének:
Óvák, rejték a sziklabérczek,
Tetszést rivalgva hangosan; —
Mieink a sik-térre szálltak,
Hol mint a szélnek, a halálnak
Egyenes és gyors utja van.

Ez volt az év! Csudáknak éve!
Rege-hősek láttattak élve,
Minőkről álmodunk csupán...
A történetben a mi fényes,
Szörnyü, dicső, nagy s ünnepélyes:
Következett egymásután.

Mily nép... mily harcz... mily hősi szellem!
Felkölt a Hun s itt volt a Hellen,
Láttuk Zamánál Scipiót;
Thermopilae és Aquiléa
Szemünk láttára védve, víva;
S bősz Amurád megdöntve volt!

És a remény, és a dicsőség
A hont s a honban el-betölték
A szíveket s a levegőt...
De közbeszólt a sors kajánul,
S a ránk-omolt észak sulyátul,
Mi volt megszünt, mi állt ledőlt.

S lőn némaság, — lőn éj, gonosz, vak,...
Elestünk mint a zsibbadott tag,
Szivünk maradt csak melegen;
Mig elnémult ajkunkon a szó:
Fenn-volt, mint a beteg-virasztó,
A vérző, mély honszerelem.

Kurúzslót, írt kerülve titkon:
Tűrve győztünk fájdalmainkon;
Használt, mi súlyos volt s fanyar...
A mély sebét nyaló oroszlán,
Azt uj meg uj vérzésbe hozván,
Nem óhajt gyógyulást hamar...

S élünk! — Ébren vagyunk mindnyájan,
Köszöntve a kétes homályban
Már feltetszett szürkületet;
Bár e nép még romokra térdel:
De meglágyul, kit ajka kérlel,
Ki Ur idők, ég s föld felett.

Bár hős árnyak a nagy csatából,
Zord lelkek a martír-halálból
Lengnek köztünk, járnak velünk:
S e közelség, ez a lehellet
Éget, fagyaszt, — már mégis enged
Munkálnunk és remény lenünk.

Midőn ezt a könyvet betészed:
Sohajts, de szünjék csüggedésed!
Jelen van már a pillanat:
Hogy a sors urnájába nyúlni
Életre vagy halálra húzni
E nemzetnek lehet, szabad!

A gólyához.

1850.

Megenyhült a lég, vidul a határ,
S te ujra itt vagy, jó gólya-madár!
Az ócska fészket megigazgatod,
Hogy ott kikölthesd pelyhes magzatod.

Csak vissza, vissza! meg ne csaljanak:
Csalárd napsugár és siró patak;
Csak vissza, vissza! nincs itt kikelet,
Az élet fagyva van s megdermedett.

Ne járj a mezőn, temető van ott;
Ne menj a tóba, vértől áradott;
Toronytetőkön nézvén nyughelyet:
Tüzes üszökbe léphetsz, ugy lehet.

Házamról jobb ha elhurczolkodol,
De melyiken tudsz fészket rakni, hol
Kétségbesést ne hallanál alól
S nem félhetnél az ég villámitól?

Csak vissza, vissza! dél szigetje vár,
Te boldogabb vagy, mint mi, jó madár.
Neked két hazát adott végzeted,
Nekünk csak egy — volt! az is elveszett!

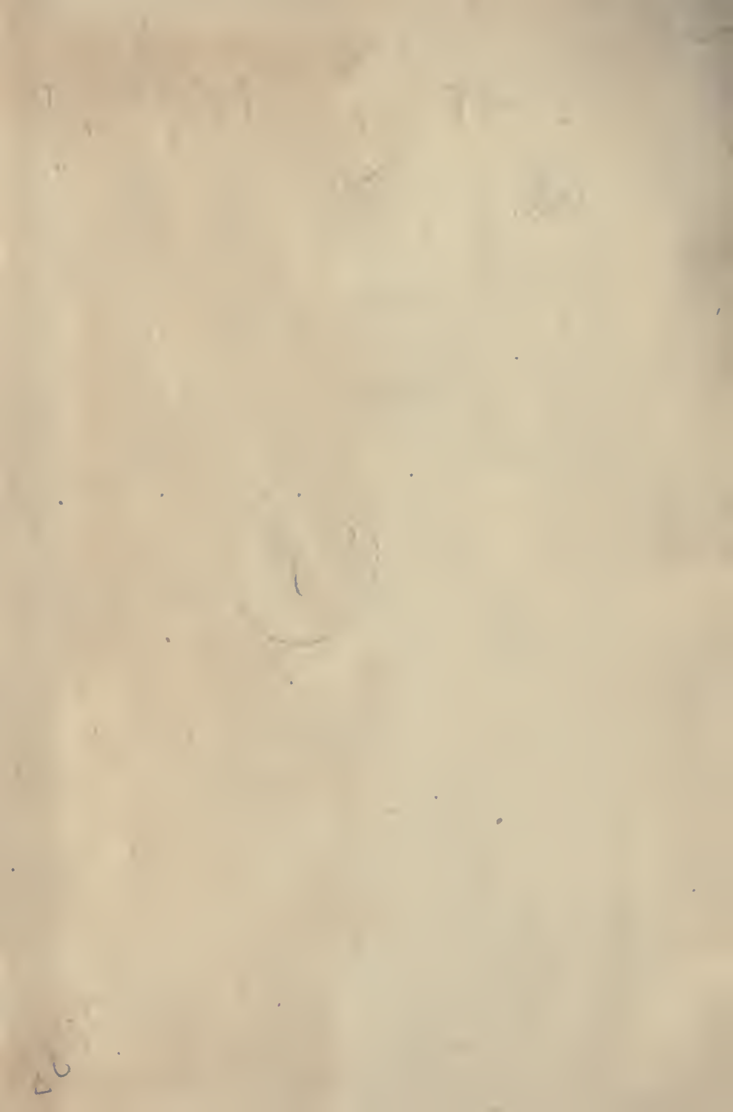
Repülj, repülj! és délen valahol
A bujdosókkal ha találkozol:
Mondd meg nekik, hogy pusztúlunk, veszünk;
Mint oldott kéve, széthull nemzetünk...!

Sokra sír, sokra vak börtön borul,
Kik élünk, járunk búsan, szótlanul;
Van a ki felkél, és sirván, megyen
Uj hont keresni túl a tengeren.

A menyasszony meddőségért eped.
Szüle nem zokog holt magzat felett,
A vén lelke örömmel eltelik:
Hogy nem kell élni már sok ideig.

Beszéld el, ah...! hogy... gyalázat reánk!
Nem elég, hogy mint tölgy kivágatánk:
A kidült fában őrlő szú lakik...
Honfira, honfi ki vádoskodik.

Testvért testvér, apát fiu elad...
Mégis, ne szóljon erről ajakad,
Nehogy, ki távol sír e nemzeten:
Megutálni is kénytelen legyen!

[redacted]